

MASTEROPPGAVE

Emnekode: SO330S

Navn: Istebrak Khalid Abid

Religiøs plikt eller personlige behov? En systematisk litteraturstudie om motivasjonen bak fremmedkrigeres radikaliseringsprosesser

Dato: 18.05.2022

Totalt antall sider: 89

NORD
universitet

www.nord.no

Forord

Masterstudiet har vært en hektisk periode med utfordringer knyttet til innhenting av informasjon og skriving av masteroppgaven. De to årene på Nord universitet har ikke bare bestått av utfordringer, men også fine og hyggelige samtaler med venner og veileder. Det var interessant og motiverende å bli tilbudt å ta spesialisering i samfunnssikkerhet og terrorismestudier, noe som førte til at jeg ble mer engasjert gjennom studieløpet. Studiet og forskningen har gitt meg kunnskap og erfaring i forhold til problemstillingen som kan anvendes i arbeidslivet. Jeg ønsker å takke min veileder Eline Drury Løvlien som har gitt meg profesjonell veiledning og tilbakemeldinger, og som har vært tilgjengelig da jeg trengte bistand med masteroppgaven.

Istebrak Khalid Abid

Oslo, 18.05.2022

Sammendrag

Dette er en systematisk litteraturstudie som har hatt som mål å undersøke hvorfor mennesker blir fremmedkrigere, og dette gjennom å få en oversikt over faktorer som motiverer og leder mennesker til å bli fremmedkrigere. Problemstillingen til oppgaven er: *Hva sier forskningslitteraturen om årsakene til at fremmedkrigere fra Vesten slutter seg til jihadistiske terrororganisasjoner i Midtøsten?* Gjennom å studere og analysere fagfellevurderte artikler, har masteroppgaven avdekket at det ikke finnes en konkret fasit eller oppskrift på hva som skaper en jihadistisk fremmedkriger. Alle radikaliseringsprosesser er unike, og faktorer varierer fra person til person. Faktorene som har blitt presentert i oppgaven er delt inn i de to overordnede kategoriene push-faktorer og pull-faktorer, og oppsummert kan både religion, samfunnsforhold og personlige behov spille en rolle i fremmedkrigeres radikaliseringsprosess.

Abstract

This is a research based on a systematic literature review. The purpose is to examine the reasons why individuals choose to become foreign fighters, by getting an overview of factors and reasons that causes motivation and strong will to become a foreign fighter. The research question is the following: *What does the research literature say about the reasons why foreign fighters from the West join jihadist terror organizations in the Middle East?* Through studying and analyzing peer reviewed articles, the master thesis has uncovered that there is no specific answer regarding the reasons that create a jihadist foreign fighter. All the radicalization processes are unique, and factors vary from person to person. The factors that has been presented in this master thesis are divided into two main categories: Push-factors and pull-factors. By summarizing we could say that religion, social conditions and personal needs play an important role in foreign fighters radicalization processes.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning.....	10
1.1 Bakgrunn	10
1.2 Problemstilling og formål	12
1.3 Avgrensning.....	12
1.3.1 Tilslutning til jihadistiske terrororganisasjoner	12
1.3.2 Fremmedkrigere	13
1.3.3 Tidsperiode	15
1.3.4 Vesten	16
1.3.5 Alder	17
1.4 Relevans for studiet	17
1.5 Oppgavens struktur.....	17
2 Teoridel	19
2.1 Radikalisering som fenomen	19
2.2 Radikalisering: Veien mot terrorisme.....	20
2.3 Jihadisme	22
2.4 Perspektiver på radikalisering	23
2.4.1 Social Movement Theory (SMT).....	24
2.4.2 Framing Theory	25
2.4.3 Relativ deprivasjon	27
2.4.4 Conversion Theory.....	29
2.5 Oppsummering	30
3 Metodedel.....	31
3.1 Kvalitativ eller kvantitativ forskningsmetode?.....	31
3.2 Systematisk litteraturstudie.....	32
3.3 Søk: søkemotorer og søkestrategier.....	33
3.4 Kriterier for utvalgelse.....	35
3.4.1 Fagfellevurdering	36
3.4.2 Hjemland.....	36
3.4.3 Destinasjon.....	36
3.4.4 Organisasjonstype	37
3.4.5 Tidsperiode	37
3.4.6 Jihad	37
3.5 Datamaterialet.....	38

3.6 Analytisk fremgangsmåte	41
3.7 Reliabilitet og validitet	43
3.8 Forskningsetikk	44
3.9 Oppsummering	45
4 Presentasjon av funn.....	46
4.1 Push-faktorer	46
4.1.1 Marginalisering	47
4.1.2 Arbeidsledighet	48
4.1.3 Integrering	50
4.1.4 Diskriminering	52
4.1.5 Islamofobi	54
4.2 Pull-faktorer.....	55
4.2.1 Religiøs plikt.....	56
4.2.2 Familiens rolle i radikaliseringsprosessen	58
4.2.3 Mening og tilhørighet	60
4.2.4 Identitet	62
4.2.5 Humanitær bistand	64
4.2.6 Radikale grupper og ideologi.....	65
4.3 Push-faktorer, pull-faktorer eller en kombinasjon?.....	69
4.4 Oppsummering	70
5 Drøfting	71
5.1 Deprivasjon, misnøye og samfunnsforhold	71
5.2 Frame alignment	73
5.3 Sosialt nettverk vs. selvradikalisering	75
5.4 Religion eller personlige behov?	76
6 Avslutning	78
6.1 Konklusjon og metodisk refleksjon	78
6.2 Videre forskning på fagfeltet.....	79
Litteraturliste	80
Vedlegg - Intervjuguide	89

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Vi hører stadig på nyhetene om terrororganisasjoner som rekrutterer fremmedkrigere fra forskjellige land og spesielt fra Vesten. Dette stiller spørsmål rundt omkring hvorfor individer fra europeiske stater slutter seg til terrororganisasjoner og om det ligger skjulte årsaker bak deres interesser og valg. Planen gjennom denne forskningen er å bruke forskningslitteraturen til å innhente relevant data om årsakene til at enkeltindivider ønsket å være en del av terrororganisasjoner. I oppgaven skal jeg sette søkelys på fremmedkrigere som har sluttet seg til jihadistiske terrororganisasjoner.

Fremmedkrigere er ikke et nytt fenomen (Hegghammer, 2014, s. 278). Gjennom historien har vi sett eksempler på hvordan mennesker har reist fra sitt land til andre geografiske områder for å bistå i krig og konflikter (Hegghammer, 2014). Fremmedkrigere er en oversettelse av det engelske ordet «foreign fighters», og selve begrepet ble brukt av vestlige nyhetskanaler på 1980-tallet. Da var ordet knyttet til de som reiste fra Saudi Arabia, Pakistan og Egypt til Afghanistan i kampen mot invadering fra Sovjetunionen. Begrepet dukket sjeldent opp i medier fram til tusenårsskiftet, men ble populært på slutten av 2001 da USA ble utsatt for terrorangrep den 9. september 2001 (Borum & Fein, 2017, s. 249).

Selv om islamistiske fremmedkrigere er noe vi gjerne forbinder med pågående konflikter i Midtøsten, har fremmedkrigere tidligere meldt seg inn i militære konflikter og kalt deres aktivitet for *jihad*. Eksempler kan være da fremmedkrigere reiste til Afghanistan på 1980-tallet, da fremmedkrigere reiste til Tsjetsjenia og Bosnia på 1990-tallet og da Irak ble invadert av USA i 2003 (Gouda & Marktanner, 2019, s. 878). Gouda og Marktanner (2019) hevder at de ovennevnte eksemplene illustrerer mønstre hos islamistiske eller jihadistiske fremmedkrigere, som verden har vært vitne til.

Ifølge Gouda og Marktanner (2019, s. 878) har det samme mønsteret utviklet seg i nyere tid, noe som tydeliggjøres når vi ser hvor raskt fremmedkrigerne sluttet seg til den syriske borgerkrigen, i tillegg til IS. Da den arabiske våren oppstod i 2010, begynte borgerkrigen i

Syria rett etter i 2011, der man ser at antall fremmedkrigere økte drastisk til titusener som sluttet seg til IS, samt andre ekstremistiske grupper. Selv om flertallet kommer fra andre land i Midtøsten slik som Jordan, Marokko, Tunisia og Saudi-Arabia, ser vi en tendens til betydelige antall fremmedkrigere som slutter seg til disse terrororganisasjonene fra Vesten slik som Storbritannia, Belgia, Tyskland og Frankrike. Dette gjelder også land som Usbekistan og Russland som var en del av den tidligere Sovjetunionen (Gouda & Marktanner, 2019, s. 878; The Soufan Group, 2015).

I denne oppgaven skal det kun fokuseres på fremmedkrigere som reiser fra Vesten for å slutte seg til jihadistiske organisasjoner i Midtøsten. The Soufan Group (2015, s. 12) estimerte i 2015 «that more than 5,000 fighters from member states of the European Union alone have made the trip to Syria». Dawson (2021, s. 2) hevder at vestlige fremmedkrigere har en gjennomsnittsalder på 26 år. Flertallet er menn i ung alder, som kommer fra muslimske familier med innvandrerbakgrunn. Kvinner utgjorde omtrent 18 % med 21 år som gjennomsnittsalder. For Dawson var det vanskelig å komme med et konkret tall på antall konvertitter, men estimerer at omtrent 15 % var konvertitter (Dawson, 2021, s. 2). I 2015 beregnet The Soufan Group (2015) videre at til sammen har mellom 27 000-31 000 fremmedkrigere reist til Irak og Syria, fra 86 land eller mer. Fremmedkrigerne sluttet seg til ekstreme grupper slik som Den islamske staten (IS), og fra 2014 til 2015 hadde tallet doblet seg både generelt på verdensbasis og i Vest-Europa (The Soufan Group, 2015, s. 4).

Det som er skremmende med en slik utvikling er at disse fremmedkrigerne som slutter seg til en terrororganisasjon for deretter å reise til utlandet for å gjennomføre terroroperasjoner, kan vurdere å reise tilbake til hjemlandet for å utføre terrorhandlinger mot deres land i Vesten (Gouda & Marktanner, 2019, s. 878-879). Ifølge Gouda og Marktanner (2019, s. 879) var det estimert i 2016 at omkring 30 % av fremmedkrigere som reiste fra Europa for å kjempe for IS i Syria, har returnert hjem til Europa. Thomas Hegghammer som jobber innen terrorforskning i Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), har forklart at borgerkrigen i Syria og fremmedkrigere som har reist ned for å krige for deretter å reise tilbake igjen, fører til at jihadistisk terrorisme i europeiske land forlenges med nesten 20 år, og hevder videre at angrep fra disse fremmedkrigerne ikke kan unngås (Gouda & Marktanner, 2019, s. 879). Dette medfører en

risiko når det kommer til den nasjonale sikkerheten i de europeiske statene, og det blir derfor nødvendig for oss å forstå de underliggende faktorene bak fremmedkrigenes tilslutning til terrororganisasjoner (Gouda & Marktanner, 2019, s. 879).

1.2 Problemstilling og formål

Temaet for masteroppgaven er fremmedkrigere og radikalisering. Denne masteroppgaven forsøker å få et helhetsbilde av hvorfor mennesker fra Vesten velger å slutte seg til jihadistiske organisasjoner og reiser ut av landet for å delta i organisasjonens arbeid. Jeg ønsker å få en forståelse av hvorfor mennesker tiltrekkes av organisasjonene og hvilke faktorer det er som påvirker avgjørelsen. En mulig trussel for samfunnssikkerheten er hjemvendte fremmedkrigere, og for å kunne forebygge må man først og fremst vite hvorfor mennesker radikaliseres. Problemstillingen for masteroppgaven er følgende:

Hva sier forskningslitteraturen om årsakene til at fremmedkrigere fra Vesten slutter seg til jihadistiske terrororganisasjoner i Midtøsten?

Jeg har valgt denne problemstillingen for å kunne komme med oversikt over faktorer og årsaker, som kan være til hjelp for andre forskere. Mitt bidrag til fagfeltet er at oppgaven forsøker å få en helhetlig forståelse av hva som driver fremmedkrigere. Ved å samle og sammenligne fagfelleverderte forskningsartikler, vil man kunne se mønstre, likheter og forskjeller innenfor radikaleringen av jihadistiske fremmedkrigere.

1.3 Avgrensning

1.3.1 Tilslutning til jihadistiske terrororganisasjoner

Det å formulere en problemstilling kan være utfordrende siden man må ta hensyn til forskningslitteraturen som allerede eksisterer, i tillegg til at man må være forsiktig slik at problemstillingen ikke blir for bred eller omfattende. Mitt første forslag til en interessant problemstilling var: *Hva er årsaken til at unge voksne fra Vesten slutter seg til terrororganisasjoner?* Denne problemstillingen var den første som jeg bestemte meg for å

velge, siden jeg syntes at den var interessant. Etter å ha lest om litteraturstudie og sett at enhver forskningsmetode krever en mer avgrenset problemstilling, ble jeg nødt til å begrense min problemstilling for kun å fokusere på ett tema. Derfor ønsket jeg heller å fokusere på underliggende årsaker som påvirker individer til å bli fremmedkrigere og slutte seg til jihadistiske terrororganisasjoner. Dermed ble den endelige problemstillingen formulert: *Hva sier forskningslitteraturen om årsakene til at fremmedkrigere fra Vesten slutter seg til jihadistiske terrororganisasjoner i Midtøsten?* Denne problemstillingen er mer avgrenset mot fremmedkrigere og underliggende årsaker som førte til at de ble medlemmer av jihadistiske terrororganisasjoner¹. Masteroppgaven legger til grunn at en terrororganisasjon forstås som «en organisert gruppe som enten har som hovedformål å begå terrorhandlinger eller hvor en vesentlig del av gruppens virksomhet består i å begå slike handlinger» (Ot.prp. 8 (2007-2008), s. 141). Det vil si grupper eller organisasjoner der terrorhandlinger står sentralt.

1.3.2 Fremmedkrigere

En generell definisjon av fremmedkrigere kan vi finne hos Hegghammer (2014). Der omtales det som privatpersoner som bestemmer seg for å kjempe i en konflikt utenfor sitt eget hjemland (Hegghammer, 2010, nevnt i Hegghammer, 2014, s. 278). Denne definisjonen kan brukes i alle kontekster uavhengig av land, kontinent eller verdensdeler. Ifølge Hegghammer (2014, s. 278) tar ikke fremmedkrigere (privatpersoner) imot betaling, og kjemper på eget initiativ og av eget ønske. Hegghammer kaller dem krigsfrivillig, noe som betyr at fremmedkrigere i prinsippet ikke trenger å være terrorister eller delta i terrorgrupper (Hegghammer, 2014, s. 278).

I sin artikkel om vestlige jihadister, definerer Hegghammer (2013, s. 1) fremmedkrigere som de som enten prøver eller som faktisk reiser utenfor Vesten for å kjempe. En lignende definisjon finner vi hos Nesser (2015), hvor han i en kontekst av islamistisk terrorisme som foregår i Europa, forstår fremmedkrigere «as Muslims living in the West who travel to conflict zones in Muslim countries and interact with militants» (Nesser, 2015, s. 7-8). Definisjonene til Hegghammer (2013) og Nesser (2015) er begge innenfor en ramme av

¹ I denne oppgaven kommer jeg til å bruke «jihadistiske organisasjoner» og «jihadistiske terrororganisasjoner» om hverandre.

jihadister fra Vesten, og inneholder derfor en vinkling som er mer relevant for min problemstilling. Nesser (2015) har gått ett steg lengre enn Hegghammer (2013) og inkluderte komponentene «muslim» og «muslimske land». Med tanke på at min masteroppgave studerer fremmedkrigere som slutter seg til jihadistiske terrororganisasjoner, kan det være hensiktsmessig å ta med seg de ovennevnte komponentene. Nessers (2015) forståelse er dermed den definisjonen som legges til grunn for denne oppgaven.

Kvinner som velger å tilslutte seg IS blir også definert av sikkerhetsekspertene som fremmedkrigere (Perešin, 2015, s. 22-23). Perešin definerer begrepet fremmedkrigere som ««non-citizens of conflict states who join insurgencies during civil war,» [...] but «whose primary motivation is ideological or religious rather than financial»» (Perešin, 2015, s. 23). De kvinnelige fremmedkrigerne kaller seg selv for *muhajirat*. Selve begrepet stammer fra profeten Muhammads tid, hvor begrepet ble brukt for å definere kvinnene som var med på å beskytte profeten Muhammad under de islamske krigene rundt 600 e.Kr. Perešin nevner at enkelte kvinnelige fremmedkrigere ikke vet hva betydningen av begrepet er, selv om de bruker det (Perešin, 2015, s. 23).

Jeg ønsker å se på både mannlige og kvinnelige fremmedkrigere. Selv om det er flere menn enn kvinner som reiser (Dawson, 2021, s. 2), er begge kjønn representert i denne oppgaven. Alle artiklene, utenom Perešin (2015) som kun fokuserer på kvinner, omtaler fremmedkrigere fra begge kjønn. Jeg kommer ikke til å omtale kvinner og menn for seg, da dette er lite hensiktsmessig i en oppgave som ser på fremmedkrigernes motivasjon uten stort fokus på kjønnsforskjeller. Flertallet av artiklene skiller i liten grad mellom kjønn, og et slikt fokus vil gå utenfor oppgavens problemstilling. Hadde man forsket konkret på menns motivasjon kontra kvinners motivasjon ville det vært naturlig å fremheve kvinneperspektivet ytterligere enn jeg har valgt å gjøre. Man kan argumentere for at Perešin (2015) skiller seg fra resten av datamaterialet, men jeg mener at det er viktig å få fram kvinners motivasjon, noe Perešin (2015) kan bidra til. Kvinneperspektivet er like sentralt som mannsperspektivet, og min funndel presenterer derfor alle faktorer samlet. Innad i faktorene vil kjønnetenes motivasjon og eventuelle forskjeller belyses i den grad artiklene har gjort det samme. Det betyr at jeg

primært omtaler faktorer kjønnsuavhengig, men omtaler kjønnsperspektiv dersom det er nødvendig for å formidle artiklenes budskap og argumentasjon.

1.3.3 Tidsperiode

Basert på Coolsaets (2016) beskrivelse av jihadistbølgene, hører min oppgave til den fjerde jihadistbølgen. Coolsaet (2016) baserer seg på Sageman (2008), som har identifisert tre jihadist-bølger. Den første bølgen bestod av de som dro til Afghanistan på 1980-tallet i kampen mot Sovjetunionen (Coolsaet, 2016, s. 19; Sageman, 2008, s. 48). Den andre bølgen bestod av fremmedkrigere med sin opprinnelse fra Midtøsten. De dro fra Midtøsten til Vesten med hensikt om å studere, og studentene ble tilsluttet treningsleirene til al-Qaida på 1990-tallet. Motivasjonen var medfølelse overfor muslimer i Tsjetsjenia, Bosnia, Filipinene og Kashmir, og de dro frivillig til disse stedene for å krige. I den første bølgen var religion en sentral motivasjonsfaktor for fremmedkrigerne, og de kom stort sett fra middel- og overklassen. I likhet med den første bølgen, kom den gjennomsnittlige fremmedkrigeren i den andre bølgen fra middelklassen (Coolsaet, 2016, s. 19; Sageman, 2008).

Al-Qaidas popularitet og storhetstid var fra 1996 til 2001, og da årstallet 2005 kom, hadde fremmedkrigerne store utfordringer med å fortsette sitt arbeid på grunn av at treningsleirer de hadde i Afghanistan ble ødelagt, at flertallet av medlemmene ble arrestert eller drept, og overraskende nok, fordi flere og flere innså at jihadistenes ofre til syvende og sist var muslimer. Selv om jihadistisk terrorisme hadde stagnert, kom et vendepunkt i 2003 da USA invaderte Irak. Invaderingen førte til at jihadisme igjen blomstret. En tredje bølge vokser fram, men var nå kjennetegnet ved at det jihadistiske fellesskapet ble opprettholdt via internett i motsetning til al-Qaidas tidligere fysiske treningsleirer. Mens de tidligere bølgene hadde fast struktur og sterkt lederskap, var organisasjonene nå preget av «nedenfra og opp»-perspektiv, selvtrening og selvfinansiering (Coolsaet, 2016, s. 19). Sageman valgte derfor å beskrive bølgen som «a leaderless jihad» (Sageman, 2008, s. vii). Motivasjonsfaktorene for tilslutning i organisasjonene under bølgen varierte fra person til person, og kunne for eksempel være søken etter tilhørighet eller misnøye overfor det som skjedde i Irak (Coolsaet, 2016, s. 19).

Innen 2010 hadde den tredje bølgen sluttet. Som følge av terrorbekjempelse og terrororganisasjonenes mangel på teknologi, var det vanskelig å videreføre hatet som hadde vært den dominerende drivende faktoren for bølgen. Den fjerde bølgen kom da Syrias borgerkrig begynte i 2012², samtidig som sterke jihadistorganisasjoner meldte sin ankomst i Levanten, slik som IS (Coolsaet, 2016, s. 20). Mangel på organisert styre er et kjennetegn i både den tredje og fjerde bølgen, og sosiale miljøer har innvirkning på mennesker på den måten at lokale grupper formes via bekjentskap og nettverk. I tillegg er jihadistene yngre i den fjerde bølgen sammenlignet med tidligere bølger, og dette fører til at årsakene bak radikaliserings og terrortilslutningen påvirkes (Coolsaet, 2016, s. 20): «As a result, the driving force behind their decision to go to the Levant is even less influenced by religion or ideology, and even more by personal motivations and motives» (Coolsaet, 2016, s. 20). Religionens betydning spiller ikke lenger en like signifikant rolle, og basert på sitatet kan det virke som drivkreftene bak fremmedkrigerne påvirkes og preges mer av at de er unge (Coolsaet, 2016, s. 20).

1.3.4 Vesten

Det er ingen fasit på hva Vesten er, og innhold kan variere fra fagfelt til fagfelt. En definisjon kan være der deres kulturhistorie kan spores til antikke Roma og Hellas. Under den kalde krigen var Vesten bestående av Nord-Amerika og delene av Europa som sammen utgjorde en opposisjon mot Sovjetunionen. Begrepet «Vesten» kan i tillegg sikte til tankesett i stedet for konkrete land («Vesten», u.å.). I denne oppgaven vil jeg ta utgangspunkt i en forståelse av Vesten som Nord-Amerika og Europa, en forståelse knyttet til Occident som er en betegnelse for den vestlige verden («the Occident», u.å.). Da jeg skulle velge ut det endelige datamaterialet valgte jeg også å åpne opp for at Vesten kunne inkludere land som har samme kulturhistorie, tankesett og/eller demokratiske holdninger som Nord-Amerika og Europa dersom disse var inkludert i artiklene («Vesten», u.å.). Dette ble gjort fordi man vil miste store mengder data dersom man kun anser Vesten som Nord-Amerika og europeiske land, og fordi jeg måtte ta høyde for at det ikke er noen universell forståelse for hva Vesten må inneholde.

² Det er en uenighet blant forskere om når borgerkrigen i Syria brøt ut. Ifølge Gouda & Marktanner (2019) brøt borgerkrigen ut i 2011, mens Coolsaet (2016) hevder at den begynte i 2012. Jeg har derfor nevnt både 2011 og 2012 i oppgaven for å referere til informasjonen som kommer fram i de ulike kildene.

1.3.5 Alder

Khosrokhavar (2017, s. 73) hevder at den optimale eller ideale alderen for de som bruker vold som en del av å være tilhenger av ekstreme ideologier, er mellom 15 og 40 år. Silke (2008, s. 105) kommer med en lignende uttalelse, hvor han hevder at «most people who join a terrorist group are young – by young here I am referring to teenagers and people in their early twenties». Slik som nevnt ovenfor, var mitt første forslag å studere unge voksne. Men etter å ha begynt å søke etter litteratur, fant jeg ut at det ville være mer interessant å inkludere litteratur uten aldersbegrensning. Oppgaven vil derfor snakke om fremmedkrigere generelt uavhengig av alder.

1.4 Relevans for studiet

Innenfor min master i samfunnsvitenskap har jeg fordypning i samfunnssikkerhet og terrorismestudier, og radikaliseringsprosessen til fremmedkrigere kan være relevant for begge områdene. Problemstillingen kan være relevant for samfunnssikkerhet fordi fremmedkrigere potensielt kan være en trussel for hjemlandene når de vender tilbake fra Midtøsten. Den kan samtidig være relevant for terrorismestudier i den forstand at fremmedkrigere i jihadistiske organisasjoner anses som terrorister når de deltar i organisasjoner som utøver vold og terrorhandlinger. Den islamske stat (IS) er et eksempel på en slik organisasjon, en organisasjon som vil være gjennomgående i datamaterialet.

1.5 Oppgavens struktur

Kapittel 1 har presentert tema og problemstilling. Videre vil strukturen se slik ut:

Kapittel 2 er oppgavens teoridel. Den tar for seg begrepene terrorisme, radikalisering og jihadisme, og redegjør for de teoretiske tilnærmingene som skal drøftes opp mot oppgavens funn.

Kapittel 3 er oppgavens metodedel, og redegjør for den metodiske fremgangsmåten. Det innebærer hva systematisk litteraturstudie er, hvordan det konkret gjennomføres og diskusjon omkring oppgavens reliabilitet, validitet og forskningsetikk.

Kapittel 4 er funndelen, der jeg presenterer funnene fra den systematiske litteraturstudien. Her vil det fremheves hva forskningslitteratur sier om hvorfor fremmedkrigere fra Vesten reiser til Midtøsten for å slutte seg til jihadistiske terrororganisasjoner.

Kapittel 5 er drøftingsdelen. Her vil jeg drøfte funnene i kapittel 4 opp mot de teoretiske perspektivene fra teorikapittelet.

Kapittel 6 er avslutningskapittelet, og her vil oppgaven oppsummeres.

2 Teoridel

For å forstå hvorfor fremmedkrigere radikaliseres og slutter seg til terrororganisasjoner, er det nødvendig å ha en grunnleggende forståelse av hva terrorisme er. For min forskning, som handler om radikaliserings og faktorene bak valget om å bli fremmedkriger, er det hensiktsmessig at teorikapitlet tar for seg begrepene radikaliserings, terrorisme og jihadisme, samt relevante teorier innenfor radikaliserings.

2.1 Radikaliserings som fenomen

Selv om radikaliserings er et begrep som vi hører om i media og fra offentlige aktører, har ikke begrepet en konkret definisjon som det er enighet om (Neumann, 2013, s. 874; White, 2017, s. 29). Borum (2011, s. 9) forklarer at begrepene terrorisme og radikalisme er sammenflettet, hvor radikaliserings beskriver selve prosessen for hvordan utviklingen av de forskjellige ekstreme trosoppfatningene og ideologiene formes. Her skilles det mellom terrorisme og radikalisme i form av handling, der terrorisme refererer til voldelige og ekstreme handlinger, mens de som har radikale ideer og meninger ikke nødvendigvis anvender vold (Borum, 2011, s. 9).

Veldhuis og Staun (nevnt i Borum, 2011, s. 12) beskriver radikaliserings på følgende måte:

Definitions of radicalisation most often centre around two different foci: (1) on violent radicalisation, where emphasis is put on the active pursuit or acceptance of the use of violence to attain the stated goal, and (2) on a broader sense of radicalisation, where emphasis is placed on the active pursuit or acceptance of far-reaching changes in society, which may or may not constitute a danger to democracy and may or may not involve the threat of or use of violence to attain the stated goals (Borum, 2011, s. 12).

I sitatet ser vi at det er to tilnærminger til radikaliserings. Radikaliserings kan både referere til aksept av vold for å oppnå mål, men også en overordnet forståelse av radikaliserings som at et individ i økende grad aksepterer eller forsøker å få til store endringer i et samfunn. Vold trenger ikke å være en del av denne typen radikaliserings (Borum, 2011). Denne oppgaven tar

for seg radikaliserer der individet aksepterer å bli med i en terrororganisasjon som utøver vold, som vil si den første tilnærmingen.

Den norske regjeringen beskriver radikaliserer som «en prosess der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å nå politiske, ideologiske eller religiøse mål» (Reiss, 2018, s. 64). Når vi skal tenke på selve radikaliserer i form av en prosess, ser vi at individer som blir radikaliserer tar imot og aksepterer adferd og implementerer tro som støtter deres motivasjon og engasjement, spesielt når det kommer til voldelige handlinger mot sivilbefolkninger i tilknytning til terroristiske aktiviteter (Borum, 2011, s. 14). Derfor forklarer Borum at det finnes mange retninger innenfor radikaliserer og at hver av disse retningene er påvirket av forskjellige elementer. Underveis i denne utviklingsprosessen vil selve radikaliserer ikke bli sett på som et spesifikt produkt av individets valg, men at det blir selve resultatet av prosessen som driver en person til å utføre voldelige handlinger. Borum anser dette som en tilnærming til radikaliserer, og forståelsen innebærer at prosessen ikke trenger å bestå av kun en faktor, et valg eller et element, men av flere ulike forhold og faktorer som til sammen blir til en radikaliserer (Borum, 2011, s. 15).

2.2 Radikaliserer: Veien mot terrorisme

En som kommer med en tydelig kobling mellom terror og radikaliserer er Sageman (2008) når han bruker radikaliserer om prosessen som endrer «individuals from rather unexceptional and ordinary beginnings into terrorists with the willingness to use violence for political ends» (Sageman, 2008, s. viii). White (2017, s. 29) støtter opp under denne definisjonen, og skriver at radikaliserer som prosess leder et menneske fra å opptre på en sosialt akseptert måte til å utføre terror. På samme måte som at det ikke finnes en konkret definisjon av begrepet radikaliserer, er Victoroff (2005) tydelig på at det heller ikke eksisterer en konsensus eller en helt konkret definisjon på hva terrorisme er. For å gi en forståelse av fenomenet «terrorisme», velger Engen et al. (2016) å fortelle om hva fenomenet innebærer og henviser til Hudson (1999, gjengitt i Engen et al., 2016, s. 72):

terrorhandling handler om veloverveid bruk av uforutsette, sjokkerende og ulovlig vold utført mot sivilbefolkningen og/eller viktige symbolske institusjoner i et samfunn, der hensikten kan være å få publisert et politisk eller religiøst budskap og/eller å true eller tvinge myndigheter eller sivilbefolkningen til å innfri bestemte krav (Hudson 1999, gjengitt i Engen et al., 2016, s. 72).

Lia (2005, s. 10-11) poengterer at begrepet terrorisme ikke definerer en spesifikk gruppe, organisasjon eller individ, men at dette begrepet brukes vagt for å definere voldelige handlinger som er rettet mot for eksempel en sivilbefolkning. Dette tydeliggjøres i sitatet til Hudson (1999, gjengitt i Engen et al., 2016, s. 72). USAs utenriksdepartement kom med sin egen definisjon på terrorisme etter 9/11-hendelsen, der begrepet defineres hos dem som politisk motivert vold som er rettet mot en sivilbefolkning fra hemmelige grupperinger eller subnasjonale grupperinger, som har som hensikt med disse voldelige handlingene å påvirke sivilbefolkningen i et land (Lia, 2005, s. 11). Videre forklarer Lia at terrorisme kan bli sett på som internasjonal dersom flere stater eller nasjoner blir påvirket av terrorhandlingen. Derfor kan terrorisme forstås som enten transnasjonal eller internasjonal (Lia, 2005, s. 11).

Ifølge Lia (2005, s. 11) kan terrorisme deles inn i fire underkategorier basert på terroristens ideologiske motivasjon: terrorisme som er fokusert på en konkret sak (for eksempel aktivister som er imot abort), sosio-revolusjonær terrorisme (høyre- og venstresiden), religiøs terrorisme og separatistisk terrorisme. Her ser vi at det finnes fire forskjellige kategorier vi kan undersøke når vi skal se på årsakene til hvorfor terrorister slutter seg til spesifikke organisasjoner, og hva som motiverer dem til å fortsette med deres handlinger. Oppgavens problemstilling går under kategorien religiøs terrorisme fordi den tar for seg jihadistiske organisasjoner. Et eksempel kan være al-Qaida, som er en islamistisk terrororganisasjon som Lia hevder at kjemper for både revolusjon og for deres religion (Lia, 2005, s. 11).

Vi kan derfor si at terrorkampanjer kan forstås som en såkalt eskalering av politisk aktivisme utført av radikale individer, når visse politiske grupperinger ikke klarer å oppnå deres mål gjennom fredelige forhandlinger og virkemidler i form av for eksempel dialog eller demonstrasjoner. Da vil de heller begynne å bruke voldelige handlinger for å forsøke å tvinge

en stat til å oppfylle deres ønsker. Slike løsninger kan være enklere for terrororganisasjoner i svake stater der misfornøyde grupperinger kan danne store militærgrupper og lage opprør i landet. Dette i motsetning til sterke stater der grupperingene ikke får den samme muligheten og bruker en såkalt urban terroristtaktikk. Uavhengig av metodikken deres som iverksettes for å oppnå målene, vil ikke disse grupperingene se på seg selv som terrorister, men heller som frihetskjemper, gerilja eller *mujahidin*³ (Lia, 2005, s. 12).

Terrorisme er et vagt begrep som brukes både hos autoritære og demokratiske regimer, og brukes blant annet i politikken med formål om å delegitimere politiske fiender. I motsetning til politikernes bruk av dette begrepet, unngår terroristiske grupperinger å bruke selve begrepet terrorisme om sine handlinger, og bruker derimot begreper som er positivt ladet slik som *mujahidin*, urbane geriljaer eller islamske krigere (Lia, 2005, s. 9). Et eksempel på terrorisme kan være radikale islamistiske ideologier, der Lia (2005, s. 10) viser til en saudiarabisk sjeik ved navnet Hamud bin 'Uqla al-Shu'aybi som brukte vers fra den hellige boken Koranen, og siterte verset der det står «strike fear in the enemies of God» som et religiøst argument for å legitimere terrorisme blant muslimer (Lia, 2005, s. 10).

2.3 Jihadisme

Når vi skal se på årsakene bak hvorfor individer fra Vesten slutter seg til jihadistiske terrororganisasjoner, kan vi relatere dette til distinksjonen mellom religionen islam og islamisme. Islamisme skiller seg fra islam på den måten at islam betegner en religion, mens islamisme på en annen side, betegner politisk ideologi. Islamisme søker etableringen av islamske stater og innføringen av islamsk lovgivning (Lia, 2018, s. 94-95). Ideologien til gruppene al-Qaida og IS er militant jihadisme, noe Lia (2018, s. 97) kaller «en ytterliggående avart av islamisme». Det som særlig skiller jihadisme fra andre former for islamisme, er oppfatningen om at deres religion angripes og at deres eneste løsning er voldelig kamp (Lia, 2018, s. 98). IS har vokst fram fra grupper med bånd til al-Qaida (Nesser, 2015, s. 31; White, 2017, s. 265) og har røtter fra al-Qaida i Irak som også la grunnlaget for den syriske al-Qaidagrenen Jabhat al Nusra (Nesser, 2015, s. 273; White, 2017, s. 265). Både for al-Qaida og IS er Vesten og dens vantro, en sentral fiende (Lia, 2018, s. 98). De ønsker å forhindre at demokrati

³ Et arabisk begrep som betyr å kjempe i Guds navn (White, 2017, s. 199)

og verdier som stammer fra Vesten får innflytelse i deres land, samtidig som de ønsker å beskytte sine muslimske verdier mot denne ytre fienden (Lia, 2018).

Jihadisme er relevant å definere for å kunne svare på problemstillingen. Oppgaven ser på radikaliseringsprosessen innenfor en ramme av jihadistiske organisasjoner, og vi må derfor avklare hva dette begrepet innebærer. Noor (2018, s. 44) omtaler jihadisme som en ideologi som anvender islam i legitimeringen av deres voldsbruk og terror ved oppnåelse av territorium og makt. Noor (2018) viser til at jihadismen springer ut fra begrepet *jihad* på arabisk, som betyr «å streve» (Noor, 2018, s. 44). Silke (2008, s. 100) poengterer at man kan skille mellom to typer *jihad*. Den ene handler om individets kamp mot seg selv. Mennesket må kjempe mot seg selv dersom de ønsker å leve et gudfryktig liv, og dette sees på som den store jighaden. Den er ikke voldelig, i motsetning til *The Lesser Jihad*, som omhandler krigføring på vegne av religionen (Noor, 2018, s. 44; Silke, 2008, s. 100). Noor skriver at den fysiske «voldelige» jighaden historisk både kan gjelde krigføring i kontekst av selvforsvar og ekspansjon (Noor, 2018, s. 44).

2.4 Perspektiver på radikaliseringsprosessen

Masteroppgavens datamateriale består av tidligere forskning (Jesson et al., 2011), og derfor vil ikke teori og teorikapittelet nødvendigvis ha like stort omfang som i andre metodiske fremgangsmåter som for eksempel observasjon og dybdeintervju (Tjora, 2021). Men, jeg har valgt å ha med teoretiske perspektiver på radikaliseringsprosessen fordi det vil gi meg interessante og nyanserte diskusjoner, og tilnærminger til radikaliseringsprosessen av fremmedkrigere. Det finnes mange ulike perspektiver på radikaliseringsprosessen og radikaliseringsprosesser, og jeg har valgt å ta for meg to perspektiver. Den første er Social Movement Theory (SMT), og innenfor dette perspektivet har jeg valgt å fordype meg i Framing Theory og relativ deprivasjon. Det andre perspektivet er Conversion Theory, som spesifikt handler om konvertitter som velger å slutte seg til terrororganisasjoner (Borum, 2011).

2.4.1 Social Movement Theory (SMT)

For å klare å analysere og forstå hvorfor enkelte slutter seg til radikale ekstremistiske ideologier, kan vi se på teorier som støtter studien om radikaliseringsprosessene (Borum, 2011, s. 16). Borum (2011, s. 16) hevder at Social Movement Theory (SMT) er en av teoriene som er mest lovende for å forstå voldelig ekstremisme⁴ og radikaliseringsprosesser. Neumann (2013, s. 884) argumenterer også for at SMT kan anvendes for å studere terrorisme, og dermed også radikalisering. Hans argument går ut på at terrorhandlinger ikke oppstår i et vakuum, og at man ikke kan forstå radikaliseringsprosessen uten å se på individets omgivelser og sosiale kontekst (Neumann, 2013, s. 884). Derfor har jeg valgt å fokusere på SMT når jeg skal drøfte oppgavens funn. Det er mange retninger innenfor SMT, men slik som nevnt tidligere har jeg valgt å ta for meg to: Framing Theory og relativ deprivasjon.

Ifølge Zald og McCarthy (1987, s. 2) defineres sosial bevegelse som tro og meninger som presenterer preferanser for å kunne endre allerede eksisterende elementer i en sosial struktur. Hvis vi skal se på utviklingen av teorien Social Movement Theory (SMT), ser vi at den har sin opprinnelse på 1940-tallet, hvor ideen bak teorien var basert på at bevegelser oppstod fra kollektiv oppførsel og irrasjonelle prosesser som skjedde i det Borum kaller anstrengte miljøforhold. I denne teorien mener forskere at hver bevegelse eller organisasjon har hovedfokuset på overlevelse i form av å ha nok medlemmer eller støttespillere som er en nødvendighet for å skape mer innflytelse (Borum, 2011, s. 16-17). For at en sosial bevegelse skal fortsette å eksistere, kreves det å gjennomføre visse oppgaver slik som 1) å motivere og danne rekrutteringsnettverk, 2) fremme tilslutning gjennom motivasjon av de som skal delta, 3) fjerne barrierer som hindrer deltagelse og 4) danne mobiliseringspotensial (Klandermans & Oegema, 1987, nevnt i Borum, 2011, s. 17).

Borum beskriver det på den måten at man ved bruk av SMT fokuserer på å forstå og skille mellom individets påmelding til en bevegelse og dets nivå av engasjement i bevegelsen, som også blir kalt for «action mobilization». I tillegg til dette må SMT-forskere også se på individets motivasjon for påmelding, og om de blir eller forlater for eksempel en terrorgruppe.

⁴ Voldelig ekstremisme er ifølge den norske regjeringen aktiviteten til grupper eller individer som er i stand til å anvende vold for å oppfylle sine religiøse, ideologiske eller politiske mål (Reiss, 2018, s. 64).

Alle disse punktene spiller en rolle i forskningen for å forstå personens rolle på individnivå (Borum, 2011, s. 19). Når en slik teori skal brukes for å se på for eksempel den globale militante islamistiske bevegelsen, vil man ved bruk av SMT få innsikt i forståelsen av radikaliseringsprosessene, samt at det vil gi oss en helhetlig forståelse av mobiliseringspotensiale for å tydeliggjøre prosessene for å forstå på hvilken måte forskjellige individer med en felles tro tiltrer i forskjellige roller. Dette inkluderer hvorfor en del av dem velger å handle forskjellig. I tillegg vil det gi oss et overblikk over rekrutteringsnettverk som Borum kaller for «recruitment networks», og på hvilken måte nettverkene har utviklet seg over tid. SMT vil også tilby en såkalt «Frame alignment», som beskriver hvordan nettverket påvirker medlemmenes tro for at dette skal være til det beste for bevegelsens interesser. Dermed forklarer Borum (2011, s. 20) at SMT «points out the importance in understanding radicalization of not only analyzing incentives and grievances, but also how groups effectively identify and remove barriers to participation».

2.4.2 Framing Theory

Framing Theory baserer seg på konstruktivistiske antagelser, og retningen belyser hvordan sosiale kollektiver produserer, konstruerer og sprer mening (Borum, 2011, s. 18). Her handler det om hvordan sosiale bevegelser konstruerer en «realitet» (Dalgaard-Nielsen, 2008, s. 6), og gjennom denne «realiteten» sender beskjeder som vil resonnerer best med potensielle valgkretser (Borum, 2011, s. 18). Ifølge Dalgaard-Nielsen (2008, s. 6), fremhever Framing Theory at dette er en måte å få mennesker «to conceptualize themselves as a collectivity». Når mennesker føler at budskapet og den tilbudte «realiteten» er noe som gir mening for dem, vil de akseptere rammer til bevegelsen og identifiserer seg som et medlem av bevegelsen (Borum, 2011, s. 18).

Et sentralt begrep innenfor Framing Theory er «frame» (Dalgaard-Nielsen, 2008). Begrepet bygger på Goffmans (1974) «frame», og brukes innenfor en SMT-kontekst til å omtale hvordan mennesker tolker og organiserer sine erfaringer, tanker og sin forståelse av verden (Dalgaard-Nielsen, 2008, s. 6; Snow et al., 1986, s. 464). Når hendelser får merkelappen «verdiful», vil dette påvirke individets organisering av erfaringer, og dermed også være med på å bestemme hvordan individet vil handle deretter (Snow et al., 1986, s. 464). Snow et al. hevder at dette også kan gjelde for grupper, og bruker samlebetegnelsen «Frame alignment» for slike organiseringsprosesser (Snow et al., 1986, s. 464). Satt i kontekst av jihadistiske

terrororganisasjoner, vil Framing Theory kort oppsummert gå ut på at organisasjonene selger potensielle medlemmer en realitet for å skape kongruens mellom organisasjonens og det potensielle medlemmets verdier, tro og interesser. Dette er det som kalles for «Frame alignment». Hensikten med denne sammensmeltingen av livssyn og verdier, er mobilisering av ressurser og at organisasjonen skal få et større medlemstall (Dalgaard-Nielsen, 2008, s. 6).

Dalgaard-Nielsen (2008, s. 9) mener at en fordel med Framing Theory er at radikaliseringsprosessen fremheves. I stedet for å studere spesifikke personfaktorer eller sosioøkonomiske faktorer knyttet til personens oppvekst og bakgrunn, kan Framing Theory få oversikt over, og et helhetsbilde av, individets liv og sosioøkonomiske profil (Dalgaard-Nielsen, 2008, s. 9). Selv om SMT som teoretisk rammeverk har eksistert lenge innen samfunnsvitenskap, har forskerne nylig innsett hvor hjelpsomt det kan være å bruke denne teorien for å forstå radikaliserings og terrorisme. Blant annet har to sentrale forskere innenfor Framing Theory-feltet, anvendt SMT og knyttet den til terrorisme i sine studier (Borum, 2011, s. 18). Den ene er Donatella Della Porta (1995), som studerte voldelig ekstremisme. Den andre er Quintan Wiktorowicz (2005), som på sin side studerte tilslutning til den militante islamistiske gruppen Al-Muhajiroun.

Wiktorowicz studerte engelskmenn som sluttet seg til Al-Muhajiroun., og laget en modell bestående av fire steg (King & Taylor, 2011, s. 605; Wiktorowicz, 2005). Det første steget kaller han for «Cognitive Openings» (King & Taylor, 2011, s. 605), som på norsk kan oversettes til kognitive åpninger. Det vil si at mennesker opplever noe som gjør at de er åpne for å lytte til det organisasjoner har å si, i oppgavens tilfelle: budskapet til jihadistiske organisasjoner (Wiktorowicz, 2005, s. 85). Det neste steget er søken etter religion, hvor den kognitive åpningen fører til at et individ søker etter religion og mening. I dette stadiet kan rekrutterere fra sosiale bevegelser bruke individets søken etter religion, til å lede individet mot deres organisasjon (Wiktorowicz, 2005, s. 21-22). Det tredje steget er «Frame alignment». Dette er når individet er innebefattet med at sine egne synspunkter samsvarer med den sosiale bevegelsens synspunkter, noe som leder til det siste steget, nemlig sosialisering. Det siste steget er når individet melder seg inn i organisasjonen, og dermed inntar en rolle som medlem. Det betyr at individet internaliserer gruppeidentiteten og organisasjonens regler (King & Taylor, 2011, s. 605-606; Wiktorowicz, 2005).

2.4.3 Relativ deprivasjon

En annen retning innenfor SMT som også kan være relevant å anvende når man skal analysere radikaliseringsprosesser, er relativ deprivasjon. Relativ deprivasjon handler i korte trekk om individets oppfattelse av seg selv i forhold til andre. Teorien kan knyttes til radikaliseringsprosesser gjennom at individer radikaliseres og utfører terrorhandlinger på grunn av individets opplevelse av å ha dårligere levekår enn andre eller rett og slett opplever at andre er bedre stilt enn seg i forhold til det materialistiske og det samfunnsmessige (Smith et al., 2012). Begrepet kan spores tilbake til Karl Marx, som brukte relativ deprivasjon som en måte å forklare sosial atferd. Han mente at hvis mennesker sammenligner seg selv med andre og føler at det de har ikke er hva man fortjener, vil de bli misfornøyde, provoserte og sinte (Smith et al., 2012, s. 203).

Tankegangen bak relativ deprivasjon kan spores tilbake til Karl Marx (Smith et al., 2012, s. 203), men teorien fikk sin status gjennom studien «The American Soldier» fra 1949 (Gurney & Tierney 1982, s. 33). Studien ble gjennomført av Stouffer et al. (1949), og den sammenlignet amerikanske soldater under andre verdenskrig. Stouffer et al. oppdaget at soldater fra Luftforsvaret var mer frustrert over forfremmelsesmuligheter enn militærpolitiet, selv om soldatene fra Luftforsvaret ble forfremmet raskere. Stouffer et al. mente at dette var på grunn av at de innad i Luftforsvaret sammenlignet seg, og studien fant dermed at frustrasjon og følelsen av relativ deprivasjon kom av at de sammenlignet seg med sine likemenn (Smith et al., 2012, s. 204; Stouffer et al., 1949).

Relativ deprivasjon har siden vokst seg til å bli et stort felt med mange studier og definisjoner, men kjernen ligger fortsatt i «a *perceived* discrepancy between expectations and reality» (Gurney & Tierney 1982, s. 34). Gurney og Tierney (1982, s. 35) kritiserer teorien om relativ deprivasjon for dens manglende universelle definisjon av hva «relativ deprivasjon» er. Poenget deres er at retningen har stort potensiale, men at defineringen må på plass før den kan brukes i større grad (Gurney & Tierney 1982, s. 35).

Til tross for kritikken fra Gurney og Tierney (1982), har feltet bidratt til å forstå blant annet politisk vold. Gurr definerer relativ deprivasjon som følelsen som kommer når individets egne oppnåelser ikke har nådd opp til deres forventninger (Gurney & Tierney, 1982, s. 34; Gurr, 1970). Gurr (1970) hevder at frustrasjon og aggresjon som følge av relativ deprivasjon kan

føre til utøvelse av politisk vold. King og Taylor (2011, s. 609) fremhever at relativ deprivasjon ofte blir diskutert og omtalt innenfor litteratur om terrorisme, og at det derfor er naturlig at relativ deprivasjon også blir omtalt i forbindelse med radikaliseringsprosesser. King og Taylor (2011, s. 602-603) studerer og sammenligner ulike modeller for radikaliseringsprosesser i kontekst av vestlige fremmedkrigere. De viser til at både Borum (2003) og Moghaddam (2005; 2006) har relativ deprivasjon inkorporert i de første stegene av de lineære radikaliseringsmodellene. Borums modell har følgende steg: «1) sosial og økonomisk deprivasjon, 2) ulikhet og misnøye, 3) tillegge skyld, og 4) å stereotypere og demonisere fienden» (Borum, 2003, s. 9, min oversettelse; King & Taylor, 2011, s. 605, min oversettelse). Moghaddam har seks steg: «1) psykologisk tolkning av materielle forhold, 2) oppfatte alternativer for å bekjempe urettferdig behandling, 3) feilplassering av aggresjon, 4) moralsk engasjement, 5) solidifisering av kategorisk tenkning og 6) terrorhandling» (King & Taylor, 2011, s. 605, min oversettelse).

I begge modellene handler steg 1 og 2 om deprivasjon og følelsen av ulikhet. Steg 3 hos både Moghaddam og Borum tar for seg at de negative følelsene av deprivasjonen eller ulikheter rettes mot noen eller noe. Borum kaller steg 3 for å «tillegge skyld», mens Moghaddam kaller steget for «feilplassering av aggresjon». Borum har bare ett steg til som tar for seg hatet mot sin fiende, et steg som da har ført til hat og at individet er blitt radikalisert. Moghaddam har tre steg etter feilplassering av sinne, hvor individet sakte men sikkert blir engasjert og tilegner seg en tankegang som muliggjør utførelse av terrorangrep (Borum, 2003, s. 9; King & Taylor, 2011, s. 605). Kategorisk tenkning kan relateres til det Reiss (2018, s. 67) kaller dehumanisering, som handler om at man begynner å inndele mennesker i kategorier for å skape et skille mellom seg selv og andre kategorier. En typisk inndeling kan være «verdige» og «ikke verdige» mennesker, eller «dem» og «oss» (King & Taylor, 2011, s. 606-607; Reiss, 2018, s. 67). Dehumanisering er integrert i Borums siste steg (Borum, 2003, s. 9).

I denne oppgaven kommer jeg ikke til å gå nøyere inn i modeller, da jeg ikke har nok data for å følge fremmedkrigeres fullstendige radikaliseringsprosess. Men, jeg har valgt å presentere Borums (2003) og Moghaddams (2005; 2006) modeller fordi de begge belyser relativ deprivasjon, slik som King og Taylor (2011) fremhever. De poengterer at den relative deprivasjonen i modellene refererer til at individer opplever ulikhet og at de er i en dårligere posisjon når de sammenligner de materielle forholdene de har, med andre. Disse negative

følelsene fører til oppfattelsen av urettferdighet (King & Taylor, 2011, s. 609). Det handler altså om en individuell og personlig oppfattelse av deprivasjon og ulikhet: «The experience of relative deprivation is subjective: it results from social comparisons, not from an objective analysis of the situation» (King & Taylor, 2011, s. 610).

2.4.4 Conversion Theory

En annen teoretisk tilnærming til radikaliserings er Conversion Theory. Denne teorien omtaler årsakene til at konvertitter slutter seg til terrororganisasjoner. Jeg har valgt å ta med denne teoretiske tilnærmingen fordi den tar for seg mennesker som konverterer til islam, og kommer med konkrete årsaksforklaringer innenfor denne gruppen (Borum, 2011). Framing Theory og relativ deprivasjon fremhever ikke denne gruppen i like stor grad som Conversion Theory, og jeg mener at dette er et perspektiv som bør tillegges vekt når man snakker om fremmedkrigere. Ved å ta for meg både SMT og Conversion Theory sørger jeg for å få fram nyanser innenfor forståelsen av fremmedkrigere, samtidig som at ulike grupper av mennesker omtales.

Conversion Theory har som hensikt å fokusere mer på individuelle prosesser som gjelder ideologier og tro, og dette i motsetning til SMT som har hovedfokuset på kollektiv bevegelse. Teorier om konvertering stammer fra både psykologi og sosiologi, og fokuserer på for eksempel religiøs omvendelse (Borum, 2011, s. 22). Conversion Theory er relevant for studier om radikaliserings blant annet siden den tar for seg den psykopatologiske forklaringen for det som kalles for «religion conversion» knyttet til deltagelse, hvor en kombinasjon av traumer og psykiske lidelser er viktige faktorer som spiller inn. Et godt eksempel på dette er selvradikalisering, som betyr at man radikaliserer seg selv ved å bli påvirket av for eksempel bøker, media og forelesninger. Dermed vil selvkonvertering beskrive hvordan individer velger å radikaliserer seg selv og på hvilken måte de innhenter informasjon for å bli radikalisert (Borum, 2011, s. 23-24).

Innenfor Conversion Theory har jeg valgt å ta for meg en typologi som tilhører U.S. Federal Bureau of Investigation's (FBI). Ifølge Borum (2011, s. 26) klassifiserer U.S. Federal Bureau of Investigation's (FBI) radikaliserings gjennom fire forskjellige konverteringstyper som

beskriver motivasjonen til de radikalisererte. Den første typen er *Jilted Believers*, som vil si individer som konverterer på grunn av misnøye og frustrasjon med sin nåværende tro eller religion. Den andre typen er *Faith Reinterpretation*, og består av individer som allerede har en tro, men endrer sitt perspektiv innenfor troen (Borum, 2011, s. 26). Ifølge Borum refererer dette særlig til individer som er født og oppvekst med muslimsk tro og som utvikler seg i en ekstrem retning, herunder muslimer som radikaliseres og slutter seg til IS eller andre jihadistiske terrororganisasjoner (Borum, 2011, s. 26).

Den tredje typen kalles for *Protest Conversion*, som beskriver de som endrer sin tro som et motsvar mot deres opplevde deprivasjon. Det kan være individer som opplever uadekvate levekår, og som skylder på staten. Da kan konvertering brukes som et tiltak for å løse situasjonen. Denne typen er ytre motivert, i likhet med den fjerde typen: *Acceptance Seeking*. Som det kommer fram av navnet, dreier det seg her om individer som konverterer på grunn av egne behov for relasjoner og vennskap. Den tredje og fjerde typen er motivert av ytre faktorer, mens den første og andre typen er indre motivert og drevet av indre behov og tanker (Borum, 2011, s. 26).

2.5 Oppsummering

Dette teorikapittelet har hatt en todelt funksjon. For det første har kapittelet blitt brukt til å introdusere og definere sentrale begreper som terrorisme og radikalisering. Dette er kjernebegreper i oppgaven som må redegjøres for før man kan fordype seg i fremmedkrigere. For det andre har jeg presentert teoretiske tilnærminger til radikalisering, og jeg har valgt å ha SMT og Conversion Theory som oppgavens teoretiske tilnærminger. Både SMT og Conversion Theory kommer med interessante perspektiver og forklaringer på radikaliseringsprosessen, og fremhever sentrale elementer ved radikalisering som kan anvendes når datamaterialet skal analyseres og drøftes.

3 Metodedel

Denne delen av oppgaven består av metodedelen, hvor jeg tydeliggjør metoden som ble brukt for å innhente relevante og troverdige data som har blitt analysert i denne masteroppgaven. Videre skal jeg forklare metoden systematisk litteraturstudie, samt hvordan denne metoden ble brukt for å innhente fagfelleverderte forskningsartikler som svarer på min problemstilling. Dette innebærer blant annet inklusjons- og ekskluderingskriterier og hvordan jeg gikk fram da jeg analyserte artiklene. Til slutt presenteres det endelige utvalget av datamateriale, før oppgavens reliabilitet og validitet drøftes.

3.1 Kvalitativ eller kvantitativ forskningsmetode?

I forskningsoppgaven måtte jeg bestemme meg for om jeg skulle velge kvalitativ eller kvantitativ forskningsmetode. Kvalitativ forskningsmetode beskriver metoder som er forskjellige fra den kvantitative forskningsmetoden. Skillet ligger i at i en kvalitativ forskningsmetode fokuseres det på dybde og innsikt i dataene som innhentes, mens kvantitativ forskningsmetode søker oversikt og forklaring (Tjora, 2021, s. 35). I en kvalitativ metode bruker forskere blant annet intervjuer, observasjoner og relevant litteratur, noe som fører til at det blir færre enheter som blir omfattet av forskningen (Jacobsen, 2015; Tjora, 2021).

I denne forskningsoppgaven har jeg innhentet relevante forskningsartikler som allerede eksisterer, for deretter å analysere litteraturen for å svare på problemstillingen. Det ble derfor bestemt at jeg skulle bruke kvalitativ forskningsmetode. Det å velge kvalitativ forskningsmetode alene, definerer ikke måten relevant data innhentes på, og jeg måtte derfor lete etter en retning innenfor kvalitativ forskningsmetode som kan anvendes i min oppgave. Siden hensikten med oppgaven er å innhente allerede eksisterende data, var systematisk litteraturstudie den som var mest passende for min forskning (Jesson et al., 2011). Jeg valgte systematisk litteraturstudie fordi jeg ønsker å fordype meg i hva forskningslitteraturen sier om årsakene til at fremmedkrigere fra Vesten slutter seg til jihadistiske terrororganisasjoner. I min oppgave har jeg i hovedsak forholdt meg til Jesson et al. (2011) sin forklaring på fremgangsmåten i systematiske litteraturstudie.

3.2 Systematisk litteraturstudie

Før jeg skal snakke om systematisk litteraturstudie, skal jeg først gi en kort grunnleggende innføring i litteraturstudie, som på engelsk heter «literature review». Aveyard skriver at «A literature review is the comprehensive study and interpretation of literature that addresses a specific question» (Aveyard, 2019, s. xiii). I forskningssammenheng kan «literature review» referere til to overordnede kategorier. Den første er litteraturgjennomgang som en komponent i et forskningsprosjekt, der man går gjennom tidligere forskning for å finne «hull» i et forskningsfelt, og bruke dette som utgangspunkt for å utforme problemstilling og et nytt forskningsprosjekt som dekker «hullet». Den andre kategorien er forskningsprosjekt hvor hele forskningsopplegget baserer seg på å studere tidligere forskning for å få svar på en problemstilling. Her er litteraturstudie ikke en del av prosjektet, men selve den metodiske tilnærmingen (Aveyard, 2019; Jesson et al., 2011, s. 9). Det er denne formen for litteraturgjennomgang jeg har anvendt i denne oppgaven.

Innenfor litteraturstudie som metodisk tilnærming, finnes det to hovedretninger (Jesson et al., 2011). Den første retningen er tradisjonelle litteraturstudier. Dette er litteraturstudier som søker å gi oversikt over og oppsummering av kunnskapsstatusen på et valgt tema (Jesson et al., 2011, s. 74). Tradisjonelle litteraturstudier har ingen definert fremgangsmåte (Jesson et al., 2011, s. 10), og den er heller ikke forpliktet til å presentere sin fremgangsmåte for leserne (Petticrew & Roberts, 2006). I motsetning til tradisjonelle litteraturstudier, har systematiske litteraturstudier strenge retningslinjer (Jesson et al., 2011). Sweet og Moynihan definerer den metodiske fremgangsmåten på følgende måte: «Systematic reviews provide a systematic, transparent means for gathering, synthesising and appraising the findings of studies on a particular topic or question. The aim is to minimize the bias associated with single studies and nonsystematic reviews» (Sweet & Moynihan, 2007, s. 1).

Systematiske litteraturstudier søker åpenhet, slik at bias i størst mulig grad kan unngås (Sweet & Moynihan, 2007, s. 1, nevnt i Jesson et al., 2011, s. 104). De identifiserer relevante forskningsstudier som har blitt gjennomført tidligere, der den vurderer studienes kvalitet, i tillegg til å oppsummere resultatene gjennom forskningsmetode (Kahn et al., 2003, s. 1, nevnt i Jesson et al., 2011, s. 104). Det som skiller systematisk litteraturstudie fra andre tradisjonelle

litteraturstudier er at den siler gjennom, evaluerer og identifiserer relevant forskningslitteratur, og dette ved å følge spesifikke kriterier (Jesson et al., 2011, s. 105). Her ser vi et godt eksempel på hvordan en systematisk litteraturstudie gir bedre oversikt over forskningslitteraturen som er publisert enn tradisjonelle litteraturstudier. Den store mengden med forskningsartikler som publiseres medfører utfordringer for forskere i forbindelse med å finne fram til det som er relevant og brukbart for dem, og dette er et kjent problem som en systematisk litteraturstudie forhindrer og hjelper oss med å få oversikt over. En annen fordel med systematisk litteraturstudie er at man kan kombinere data og informasjon fra forskjellige typer kilder når man svarer på problemstillingen uten at man må begynne på et nytt prosjekt fra grunn (Jesson et al., 2011).

Systematisk litteraturstudie har en klar fremgangsmåte som må presenteres. Forenklet går fremgangsmåten ut på å lage en problemstilling, søke etter litteratur, velge litteratur med utgangspunkt i inklusjons- og ekskluderingskriterier, analysere litteraturen og presentere funnene (Aveyard, 2019; Jesson et al., 2011). Kjernen i argumentasjonen for at denne metoden er bedre enn den tradisjonelle litteraturstudien i form av forskningsmetode, er at den har en strengere prosess og dermed har en mer vitenskapelig tilnærming (Jesson et al., 2011, s. 106). Men, når man velger forskningsmetode, må man alltid være klar over ulempene ved bruk av en spesifikk metode. Man må derfor prioritere når man velger en retning, siden hver av grenene innen forskning prioriterer visse områder og utelukker andre. Noen av ulempene ved å bruke systematisk litteraturstudie er at det krever ressurser og tid (Jesson et al., 2011, s. 108).

3.3 Søk: søkemotorer og søkestrategier

For å innhente relevante data som svarer på problemstillingen, måtte jeg velge troverdige søkemotorer som er anerkjent blant universitetene og som godkjennes av mitt universitet. Det ble derfor bestemt å bruke Oria som er en felles søkemotor for de fleste universiteter i Norge, hvor man kan søke etter relevante forskningsartikler og fagbøker. For å ikke begrense mine søk og funn valgte jeg å bruke en annen søkemotor i kombinasjon med Oria som heter Google Scholar. Denne søkemotoren er anerkjent internasjonalt, der man finner forskningsartikler fra flere forskjellige land.

For å søke etter relevante forskningsartikler må man planlegge måten man skal lete etter forskningsartiklene på. Dette gjøres ved at man noterer ned alle relevante begreper som er knyttet opp til problemstillingen. I begynnelsen tok jeg utgangspunkt i kjernebegrepene i problemstillingen: Fremmedkrigere, radikalisme og jihadisme. På denne måten fant jeg en del forskningslitteratur som var delvis relevant, men som ikke svarte helt på det jeg lette etter. I tillegg var det vanskelig å finne fram til relevant forskningslitteratur ved å søke på hvert enkelt fagbegrep adskilt. Jeg måtte derfor tenke strategisk og kombinere flere begreper i hvert søk. I søkemotoren til Oria har man mulighet til å kombinere flere begreper i samme søk ved å skrive «AND» mellom hvert begrep.

Ved bruk av denne metoden kan søkemotoren søke etter forskningslitteratur som inkluderer alle fagbegreper, og dermed finne forskningslitteratur som er av interesse for min problemstilling. Jeg kombinerte de tidligere nevnte begrepene ved å taste inn for eksempel «fremmedkrigere AND jihadisme», «radikalisering AND IS», «fremmedkrigere AND ISIS» og «fremmedkrigere AND IS». Jeg merket fortsatt at det var mangel på forskning som allerede lå ute på nettet og la merke til at mye av forskningslitteraturen var skrevet på engelsk. Jeg måtte derfor endre min strategi og søke etter engelske begreper for å finne relevant litteratur som har blitt skrevet på engelsk. Dermed begynte jeg å søke på for eksempel «foreign fighters AND ISIS», «Foreign fighters in Iraq», «muslim youth AND jihadism», «foreign fighters AND motivation», «radicalization AND jihadism», «youth AND ISIS AND Foreign fighters» og «ISIS AND foreign fighters AND West». Disse begrepene og kombinasjonene ble brukt både på Oria og Google Scholar for å finne fram til fagfelleverderte og relevante kilder. For å dobbeltsjekke at jeg ikke har oversett artikler som bør inkluderes i oppgavens datamateriale, søkte jeg også i Web of Science. Da søkte jeg på «Foreign fighters AND radicalization AND ISIS» og «terrorism AND Western».

Datamaterialet er ikke et resultat av kun ett søk, men heller en kombinasjon av alle de ulike søkeordene og søkene ovenfor, samt at jeg har lest i artiklenes litteraturliste (Papaioannou et al., 2009, s. 117). Enkelte artikler kom opp i flere av søkene, og gjennom flere søk sørger man for at man fanger opp flest mulig relevante artikler. I enkelte søk valgte jeg å legge til IS/ISIS fordi dette er en organisasjon som tiltrekker seg mange fremmedkrigere og fordi søkene viste

at dette er en organisasjon det særlig er fokus på i forskning innenfor radikaliserings. Det betyr ikke at jeg kun fokuserer på IS, men at det var et bevisst valg for å trekke frem flest mulig artikler og øke sjansen for å finne data som dekker det jeg ønsker å finne svar på. Da jeg tok med IS eller ISIS ble artikler som handler om jihadisme fremhevet og dermed også artikler som har relevans til min oppgave.

3.4 Kriterier for utvelgelse

Etter søk ved bruk av begrepene «foreign fighter»/«fremmedkrigere», «jihadism»/«jihadisme», «radicalization»/«radikaliserings», «IS»/«ISIS», «terrorism»/«terrorisme», «West» og diverse kombinasjoner av disse, plukket jeg ut artikler som virket relevante. I første omgang samlet jeg artikler ved å lese tittelen og sammendraget. I dette steget var fagfelleevaluering et viktig og avgjørende kriterium (Jesson et al., 2011, s. 20). Det neste steget i en systematisk litteraturstudie er å sette inkluderings- og ekskluderingskriterier for å redusere antall artikler og bestemme hvilke artikler som skal være med i det endelige valget av datamateriale (Jesson et al., 2011). Måten jeg skilte mellom forskningsartikler på, var ved å separere de gjennom inkluderingskriteriene og ekskluderingskriteriene som er presentert i tabell 1. På denne måten klarte jeg å sile ut data som var relevante på enkelte punkter, men som for eksempel ikke var knyttet til det geografiske området som var mitt fokusområde, som i dette tilfellet er Vesten.

Tabell 1. Inkluderings- og ekskluderingskriterier

Kriterium	Inkluderingskriterium	Ekskluderingskriterium
Fagfelleevaluering	Fagfelleevaluert	Ikke fagfelleevaluert
Hjemland (geografisk område)	Land i Vesten	Land utenfor Vesten
Destinasjon (geografisk område)	Land i Midtøsten	Land utenfor Midtøsten
Organisasjonstype	Jihadistiske organisasjoner	Alle andre typer organisasjoner enn jihadistiske organisasjoner
Tidsperiode	2011-2021	Før 2011 og etter 2021

Jihad	Jihad i Midtøsten	Jihad utenfor Midtøsten
-------	-------------------	-------------------------

3.4.1 Fagfelleevaluering

Utfordringen med å bruke Google Scholar, i tillegg til Oria, var troverdigheten til forskningsartiklene som lå ute. Da jeg søkte etter forskningsartikler var det mange som ikke var fagfellevurderte, noe som svekket troverdigheten til forskningen. Man må derfor være forsiktig når man velger forskning som man skal ta utgangspunkt i. Når vi snakker om fagfellevurderte forskningsartikler, betyr dette at artiklene har blitt lest og vurdert av andre fagpersoner (Jesson et al., 2011, s. 21). Vi kan derfor si at fagfelleevaluering er et system som sikrer kvaliteten på artiklene og forhindrer at lite troverdige artikler skal påvirke andres forskning. Siden jeg skriver en masteroppgave som er en del av en forskning og som kan bidra til å tydeliggjøre en problemstilling for fremtidig forskning, må jeg være oppmerksom på å skille mellom det som har blitt fagfellevurdert, og det som ikke har blitt fagfellevurdert.

3.4.2 Hjemland

Det andre kriteriet innenfor utvelgelseskriteriene er fremmedkriegerens hjemland, som vil si det geografiske landet fremmedkriegerne reiser fra. Det trenger ikke å bety at det er her fremmedkriegeren er født og har sitt etniske opphav, men det må være det landet som fremmedkriegeren levde i da han eller hun valgte å slutte seg til en jihadistisk organisasjon. Jeg har bestemt meg for å studere land i Vesten, og dermed ble inkluderingskriteriet Vesten. Når man velger at inkluderingskriteriet er land i Vesten, betyr det at ekskluderingskriteriet blir alle land utenfor Vesten.

3.4.3 Destinasjon

Det tredje kriteriet heter «Destinasjon» og tar for seg det geografiske området fremmedkriegerne reiste til. Jeg ønsker kun å ta for meg fremmedkriegerer fra Vesten som reiste til Midtøsten. Det er ikke slik at fremmedkriegerer kun reiser til Midtøsten, men dette er den avgrensningen jeg ønsker for denne oppgaven. Det fører til at ekskluderingskriteriet blir artikler som tar for seg fremmedkriegerer som reiste til andre land enn land i Midtøsten.

3.4.4 Organisasjonstype

Når det gjelder organisasjonstype, har jeg valgt at inkluderingskriteriet er artikler som tar for seg fremmedkrigere som slutter seg til jihadistiske organisasjoner. Det betyr at artikler som handler om soloterrorister eller andre terrorister som ikke er medlemmer av eller handler på vegne av jihadistiske organisasjoner, ekskluderes. Det finnes fremmekrigere som har reist til Syria for å kjempe, men som ikke har sluttet seg til en jihadistisk terrororganisasjon (Koch, 2021). Det er derfor viktig å presisere at oppgaven handler om fremmekrigere som slutter seg til jihadistiske organisasjoner.

3.4.5 Tidsperiode

Jeg har valgt ut perioden 2011 til 2021. Utgangspunktet for årstallene er at den syriske borgerkrigen startet i 2011 (Gouda & Marktanner, 2019). Den valgte tidsperioden tilhører primært den fjerde jihadistbølgen, som ble påvirket av både borgerkrigen i Syria og fremveksten av jihadistgrupper som IS (Coolsaet, 2016).

3.4.6 Jihad

Det siste kriteriet omhandler *jihad*. Artikler må handle om de som velger å dra for å gjøre *jihad* i Midtøsten via jihadistiske organisasjoner. Det betyr at alle artikler som handler om terrorhandlinger og *jihad* andre steder i verden ekskluderes. Det vil for eksempel si norske soloterrorister som drar til England for å utføre terrorhandlinger. Ifølge Noor (2018, s. 44) brukes *jihad* om handlinger som retter seg mot streving etter å være muslim. Silke (2008, s. 100) beskriver at *jihad* omfatter det å streve, herunder det å beskytte islam gjennom krigføring. Silke hevder at jihadister gjerne refererer til de som kriger og dermed utøver streving i form av *The Lesser Jihad* (Silke, 2008, s. 100). Jeg velger derfor å legge til grunn en forståelse om at *jihad* i denne masteroppgaven henviser til fremmedkrigere som velger å krige for å beskytte sin tro. Det er viktig å fremheve her at når man studerer fremmedkrigere må man ta hensyn til at fremmedkrigerne har sluttet seg til terrororganisasjonene fordi de selv tror at dette er riktig retning, og fordi det for dem er et godt valg. Derfor er det snakk om *jihad* i den forstand at det gjelder handlinger jihadister gjør fordi de mener det er rett, uavhengig av hva vestlige myndigheter har lovfestet og uavhengig av hva som er den dominerende oppfatningen i Vesten.

3.5 Datamaterialet

Datamaterialet for denne oppgaven består av 10 fagfelleverderte artikler som alle omtaler hvorfor fremmedkrigere har valgt å slutte seg til en jihadistisk organisasjon. Jeg har valgt disse artiklene for å fordype meg i deres innhold. Artiklene presenteres i tabell 2.

Tabell 2. Masteroppgavens datamateriale

Forfatter(e)	Årstall	Tittel	Tidsskrift	Innhold
Basit	2014	Foreign Fighters in Iraq and Syria – Why So Many?	Counter Terrorist Trends and Analyses	Fagartikkel som drøfter årsakene til at jihadister velger å slutte seg til IS. Artikkelen er en fagartikkel som ikke nevner metodisk fremgangsmåte. Geografisk snakker artikkelen om jihadister fra verden generelt.
Benmelech og Klor	2020	What Explains the Flow of Foreign Fighters to ISIS?	Terrorism and Political Violence	Kvantitativ studie som undersøker sammenhengen mellom sosiale, politiske og økonomiske forhold i land og fremmedkrigere som slutter seg til IS. Studien baserer seg på data hentet fra The Soufan Group-rapporter, BNP per innbygger hentet fra Verdensbanken og FNs Human Development Index. Artikkelen tar for seg land fra alle verdensdeler.
Gouda og Marktanner (2019)	2019	Muslim Youth Unemployment and Expat <i>Jihadism</i> : Bored to Death?	Studies in Conflict & Terrorism	Kvantitativ studie om push-faktorer bak fremmedkrigeres reise til Syria, som fremhever arbeidsledighet blant unge muslimer som en sentral drivkraft bak reisen. Konklusjonen baserer seg på datasett bestående av antall fremmedkrigere fra 81 land og statistikk over arbeidsledighet. Geografisk er de 81 landene spredt utover verden.
Lindekilde og Bertelsen	2015	Voldelig transnational aktivisme: Islamisk Stat, foreign fighters og radikaliserings	Dansk Sociologi	Tar for seg mobilisering og radikaliserings av fremmedkrigere i Danmark, og søker å avdekke hvorfor unge muslimer i Danmark velger å slutte seg til Den islamske

				stat. Kvalitativ studie bestående av teori og illustrerende casestudier. Studien bygger på innsamlet informasjon om 24 fremmedkrigere. Artikkelen presenterer forfatternes egen interdisiplinære teoretiske radikaliseringsmodell.
Neve et al.	2020	Radicalisation and travelling to Syria among delinquent youth: A case study from the Netherlands	JD Journal for Deradicalization	Casestudie som analyserer radikaliseringsprosessen i detalj, gjennom å studere et nettverk av ungdom i Nederland hvor 20 reiste til Syra i 2013. Datamaterialet består av data hentet fra intervjuer, dokumenter og politiregistre.
Orozobekova	2016	The Mobilization and Recruitment of Foreign Fighters: The Case of Islamic Stat, 2012-2014	Connections: The Quarterly Journal	Studie av rekruttering og mobilisering av fremmedkrigere til Den islamske stat innenfor tidsrammen 2012-2014. Den metodiske tilnærmingen er en kombinasjon av kvalitativ og kvantitativ metode. Studien er basert på BNP per innbygger, Fragile States Index, arbeidsledighet blant unge, borgerfriheter og Corruption Perception Index for landene Saudi-Arabia, Tunisia, Storbritannia og Frankrike, komplementert av informasjon om 16 fremmedkrigere.
Perešin	2015	Fatal Attraction: Western Muslimas and ISIS	Perspectives on terrorism	Kvalitativ studie som undersøker vestlige kvinners motivasjon for å slutte seg til IS, og kvinnenes rolle i «kalifatet». Studien tar for seg informasjon fra åpne kilder og IS-kvinnens uttalelser på sosiale medier.
Pokalova	2020	Georgia's Experiences with Foreign Fighters: Global Recruitment, Local Roots	Europe-Asia Studies	Kvalitativ studie som analyserer IS' strategi for rekruttering i Georgia. Datamaterialet er hentet inn gjennom fremmedkrigernes tilgjengelige biografiske informasjon, IS'

				propaganda og 38 intervjuer med eksperter innenfor blant annet sikkerhet, Georgia, lokalmiljøer, minoriteter og det georgiske muslimske samfunnet. Artikkelen studerer og tydeliggjør hvordan IS' propaganda i Georgia var skreddersydd for lokalmiljøene.
Silverman	2017	U.K. Foreign Fighters to Syria and Iraq: The Need for a <i>Real</i> Community Engagment Approach	Studies in Conflict & Terrorism	Artikkelen ser på svakheter i offentlige virkemidler for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme i Storbritannia. Hensikten er å analysere nåværende tilnærminger til samfunnsarbeid for å komme med forslag til hvordan tiltak i lokalsamfunnet kan utføres på en mer hensiktsmessig måte.
Van San	2018	Belgian and Dutch Young Men and Women Who Joined ISIS: Ethnographic Research among the Families They Left Behind	Studies in Conflict & Terrorism	Etnografisk studie som tar for seg familiene til nederlandske og belgiske fremmedkrigere som dro til Syria. Studien bygger på samtaler med 26 familier og lærere i perioden 2013-2015. Alderen på fremmedkrigerne spenner fra 16 år til 30 år på avreisetidspunktet, fordelt på 12 kvinner og 16 menn.

Geografisk er det variasjon i data når det gjelder hvilke land fremmekrigere tilhører og reiser fra. Basit (2014), Benmelech og Klor (2020), Gouda og Marktanner (2019) og Perešin (2015) snakker generelt om fremmedkrigere uten å fordype seg i konkrete land. Orozobekova (2016) og Van San (2018) nevner og sammenligner to land innenfor Europa, mens fire artikler tar for seg konkrete land; Danmark (Lindekilde & Bertelsen, 2015), Nederland (Neve et al., 2020), Georgia (Pokalova, 2020) og Storbritannia (Silverman, 2017). Med tanke på at Georgia delvis ligger i Europa (Thuesen, 2022) og er medlem i Council of Europe (Council of Europe, u.å.), og siden Pokalova (2020) gir inngående informasjon om IS sin rekruttering i et spesifikt land, valgte jeg å inkludere den i datamaterialet.

Enkelte artikler omhandler både vestlige land og for eksempel arabiske land, men jeg har valgt å inkludere artiklene fordi de separerer informasjonen slik at jeg enkelt kan hente ut data om kun vestlige fremmedkrigere. Da jeg skulle velge det endelige utvalget var dette et dilemma jeg stadig møtte på. Pokalova (2019) har skrevet artikkelen «Driving Factors behind Foreign Fighters in Syria and Iraq», som gir inngående innsikt i blant annet samfunnsforhold og dets påvirkning på fremmedkrigere og deres motivasjon. Artikkelen gir innsikt i fremmedkrigere, men siden den ikke klart skiller mellom vestlige fremmedkrigere og fremmedkrigere utenfor Vesten, måtte den ekskluderes. Dette er et eksempel på bruken av ekskluderingskriteriene og hvordan det fungerer i praksis.

Flere studier har forsket på karakteristikk og bakgrunnen til jihadistene, men uten at det fremkommer hva som er fremmedkriegers motivasjon. For eksempel har Bergema og Van San (2017) studert bakgrunnen til og demografiske forhold hos jihadister fra Nederland, mens Rostami et al. (2018) gjennomførte en lignende studie i Sverige. Studiene i seg selv er interessante og kommer med viktig informasjon om fremmedkrigere, men faller utenfor mitt fokusområde fordi det ikke gir inngående innsikt i de indre prosessene hos fremmedkriegerne. Hvorvidt fremmedkriegerne er gift sier ikke noe direkte om motivasjonen og det som foregår inne i fremmedkriegerens hode, og er derfor ikke relevant for min problemstilling. Silverman (2017, s. 1092) poengterer at demografisk informasjon ikke forklarer motivasjonen til fremmedkriegerne, men heller at et individ er sårbart for påvirkning.

3.6 Analytisk fremgangsmåte

Når man har samlet litteratur og valgt ut sitt endelige datautvalg, er neste steg å studere hver artikkel i dybde. På samme måte som man intervjuer individer i dybdeintervju innenfor kvalitativ metode (Tjora, 2021), hevder Hart (1998) at man intervjuer datamaterialet i litteraturstudier. Derfor valgte jeg å lage en intervjuguide⁵ som jeg anvendte da jeg gikk gjennom artiklene. Dette kaller Hart (1998) for «Feature Map». Intervjuguiden ble brukt ved at jeg skrev ned svaret på spørsmålene underveis mens jeg leste artiklene. Intervjuguiden er delt inn i fire deler. Den første delen handler om bakgrunnsinformasjon. Det vil si forfatter(e), årstall, publikasjonsmedium, artikkeltype og metode. Dette er informasjon som er nødvendig

⁵ Se vedlegg

for å kunne forstå funnene. Den andre delen utgjør artikkelens kontekst, og tar for seg blant annet definisjon av fremmedkrigerbegrepet, fremmedkriegers hjemland og jihadistiske organisasjoner. Hensikten med spørsmålene er å sørge for at jeg har konteksten som funnene må tolkes i. Den tredje delen omhandler hvilke faktorer som presenteres og inndeling av disse, mens den fjerde delen spør om noen av de teoretiske retningene fra oppgavens teoridel (Framing Theory, relative deprivasjon og Conversion Theory) kommer fram i artikkelen. Alle spørsmålene har som hensikt å gi meg et helhetsbilde av artikkelen og forståelse av kontekst og metode for å tolke og analysere funnene. For eksempel må jeg vite metoden når artikkelens funn skal analyseres.

Faktorene fra artiklene ble organisert i to overordnede kategorier: push- og pull-faktorer. Dette er kategorier som kan brukes når man skal forstå radikaliserings og terrorisme (Vergani et al., 2018), og dette var begreper som også var gjennomgående i datamaterialet. Innenfor de to overordnede kategoriene, har jeg videre delt inn i underkategorier. Jeg opplevde at denne inndeling med to hovedkategorier og underkategorier, var en hensiktsmessig organisering av funnene fra analysen. Ved organiseringen fikk jeg oversikt over funnene fra litteraturen, herunder sammenhenger, likheter og forskjeller. Funnene fra analysen presenteres i den ovennevnte inndelingen.

Vergani et al. (2018, s. 856) deler inn i push-faktorer, pull-faktorer og person-faktorer, der person-faktorer er personlige faktorer slik som psykiske lidelser eller persontrekk. Med push-faktorer menes i denne oppgaven situasjoner som driver et individ mot å bli fremmedkriger. Det kan være fattigdom, diskriminering og relativ deprivasjon. Pull-faktorer på sin side, refererer til faktorer som gjør at et individ tiltrekkes av grupper eller livsstiler; i denne kontekst jihadistiske terrororganisasjoner. Faktorer her er for eksempel ideologi, individets behov for tilhørighet, gruppedeltagelse og gruppedynamikk (Vergani, 2018, s. 856). Datamaterialet inneholder ikke data som utdyper om fremmedkriegers mentale tilstand eller annet som kan gå under person-faktorer, og derfor har jeg valgt å utelate denne faktoren. Mentale tilstander er mer rettet mot psykologi enn statsvitenskap og beslektede fagretninger.

3.7 Reliabilitet og validitet

Validitet og reliabilitet handler om henholdsvis gyldigheten og påliteligheten til min oppgave. Det handler om hvorvidt jeg har et datagrunnlag og en analyse som svarer på min problemstilling, og hvorvidt oppgaven er gjennomført på en måte som er i tråd med retningslinjene for forskning og forskningsetikk (Jacobsen, 2015; Tjora, 2021). Validitet handler om datagrunnlaget og om oppgaven faktisk svarer på problemstillingen (Tjora, 2021, s. 260). Alle forskere må til enhver tid forholde seg til dette begrepet og forsikre at informasjonen som har blitt hentet inn svarer på våre problemstillinger. Problemstillingen er oppgavens røde tråd, og utformingen av denne vil påvirke hvordan og hva slags informasjon vi søker og samler inn (Hellevik, 2002). I en systematisk litteraturstudie skal man søke etter litteratur og dokumenter for å svare på problemstillingen, og gjennom utvalget av søkeord, søkemotorer og kvalitetskriterier, fant jeg forskningsartikler som svarte direkte på spørsmålet. Min problemstilling er spisset inn slik at det konkret står «forskningslitteratur», noe som begrenset og ekskluderte annen type litteratur.

Reliabiliteten, som vil si påliteligheten, handler om troverdighet (Thagaard, 2013). Et moment innenfor oppgavens troverdighetsvurdering, er skillet mellom intern og ekstern gyldighet (Jacobsen, 2015, s. 17). Intern gyldighet handler om «hvorvidt vi har dekning i våre data (empiri) for de konklusjonene vi trekker» (Jacobsen, 2015, s. 17). Petticrew og Roberts (2006, s. 6) hevder at fordelen med systematisk litteratrustid er at den stiller krav til åpenhet rundt den metodiske fremgangsmåten. Jesson et al. (2011, s. 24) påpeker at det ved en tradisjonell litteraturstudie, ikke er påkrevd at den metodiske fremgangsmåten skal redegjøres for. Dette gjør det vanskelig for leserne å være sikre på at en studie er gjennomført på en måte som sikrer nøytralitet og faktisk fremviser fagfeltet og ikke kun de artiklene forfatteren selv foretrekker eller mener bør fremheves. Reliabiliteten til min studie ivaretas gjennom at systematiske litteraturstudier må redegjøre for sin metode, og dermed legger til rette for muligheten til at andre forskere kan gjenskape studien. Åpenhet rundt valg som er tatt og fremgangsmåter, er med på å sikre at denne oppgaven har transparens (Petticrew & Roberts, 2006).

I en systematisk litteraturstudie vil intern gyldighet også handle om kildene er troverdige og at de har et innhold som svarer på problemstillingen, slik som drøftet ovenfor. Gjennom innhenting av data må man som forsker være oppmerksom på at informasjonen som innhentes og anvendes også skal bestå av reliabilitet og validitet (Hellevik, 2002, s. 102). Forskere må forholde seg til disse begrepene i metoddelen for å undersøke og tydeliggjøre om dataene og informasjonen som har blitt hentet inn, blant annet svarer på problemstillingen. Vi kan gjennom dette si at troverdig forskning forutsetter kilder med pålitelighet og gyldighet, og dette må hver forsker vurdere når kilder skal velges ut. Alle forskere må være kritiske til sine kilder, herunder vurdere artiklenes metodiske fremgangsmåte.

Ekstern gyldighet på en annen side, tar for seg overførbarhet. Med dette menes om funnene til oppgaven kan generaliseres og «overføres» til andre kontekster (Jacobsen, 2015, s. 17). Hvis man for eksempel studerer hvordan IS rekrutterer fremmedkrigere, vil det være vanskelig å generalisere og trekke konklusjoner om at al-Qaida gjør det på akkurat samme måte uten konkret forskning. I min oppgave er det slik at jeg har avdekket tendenser til hva det er som har påvirket radikaliseringsprosessene til fremmedkrigere, men det betyr ikke at mine funn gjelder for alle fremmedkrigere. Noen innvandrere opplever diskriminering og samfunnsmessig ekskludering, og ble radikalisert på grunn av dette. Men slik som nevnt tidligere, betyr ikke det at alle fremmedkrigere med utenlandsk opphav opplevde diskriminering eller ble radikalisert på grunn av utestengelse av samfunnet. Forskningen min har som mål å fremheve hvilke faktorer som kan motivere til å bli fremmedkrigere, og kommer ikke med en fasit. En fremmedkrigers erfaring trenger ikke å være lik en annens. Det betyr at faktorer som blir presentert her kan gjelde for noen fremmedkrigere, mens det ikke passer for andre fremmedkrigere.

3.8 Forskningsetikk

For alle forskere er forskningsetikk et viktig hensyn. I metoder som for eksempel intervju, må forskere oppbevare data på en sikker måte og sørge for at informantene anonymiseres (Tjora, 2021). I min litteraturstudie har jeg ingen persondata eller sensitive opplysninger, da mine kilder er litteratur. Men, det betyr ikke at litteraturstudier ikke har forskningsetiske hensyn. Etikken i min oppgave går ut på at jeg refererer korrekt til alle kilder og ikke setter kildene i

en annen kontekst eller vrir på budskapet. Jeg må formidle forskernes budskap ut ifra sin kontekst, og dersom jeg eventuelt viderefører budskapet inn i en ny sammenheng, må dette komme tydelig frem. Dette innebærer at jeg må skille mellom artiklenes utsagn og mine tolkninger, herunder markering av direkte sitat og riktig bruk av kildehenvisning (Jesson et al., 2011).

3.9 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg redegjort for den metodiske fremgangsmåten til oppgaven. Jeg har gjennomgått stegene i en systematisk litteraturstudie, herunder hvilke valg og avveininger som har blitt gjort. Systematisk litteraturstudie er en stegvis metodisk tilnærming med fastsatte steg, men hvert enkelt forskningsprosjekt innebærer egne og tilpassede søk og inkluderings- og ekskluderingskriterier. Videre har jeg presentert datamaterialet, før jeg til slutt drøftet oppgavens reliabilitet og validitet.

4 Presentasjon av funn

Dette kapittelet utgjør min funndel. Her vil de ulike faktorene presenteres i form av push- og pull-faktorer. Jeg kommer til å presentere push-faktorer først, etterfulgt av pull-faktorer og en drøfting av hvorvidt radikaliseringsprosesser blir påvirket av en av kategoriene eller en kombinasjon av push- og pull-faktorer. Hensikten med denne strukturen er å nevne enkeltfaktorer før man kan ta det et steg videre og skape en helhetsforståelse av radikalisering. Til slutt oppsummeres kapittelet.

4.1 Push-faktorer

Push-faktorer handler om politiske, sosiale og/eller samfunnsmessige situasjoner som gjør at individet ønsker å komme seg vekk fra situasjonene – personen blir «dyttet» vekk fordi det er vanskelige situasjoner som gjør at andre alternativer virker mer attraktive. En fremmedkriger blir fra dette perspektivet ikke medlem av en jihadistisk terrororganisasjon kun fordi det virker spennende. Individet ser på deltagelse som en løsning på en vanskelig situasjon i hjemlandet (Vergani et al., 2018, s. 856). Fellestrekket som går igjen i push-faktorene er følelsen av å ikke være inkludert i samfunnet. Et ord som kan beskrive denne følelsen er utenforskap.

Flere av faktorene hører sammen og er tett knyttet opp til hverandre, men jeg har delt opp i to hovedkategorier for å fremheve konkrete konsepter. De to hovedkategoriene er *Marginalisering* og *Diskriminering*. Alle push-faktorene uttrykker misnøye overfor situasjonen de hadde i hjemlandet, og man kan derfor argumentere for at push-faktorene presentert i denne oppgaven kan knyttes til relativ deprivasjon. Argumentasjon går ut på at relativ deprivasjon forteller oss at den subjektive følelsen av at man ikke har den situasjonen eller levekårene man «fortjener», kan lede mennesker til vold – i dette tilfellet til å bli fremmedkriger. Det handler om at den nåværende situasjonen ikke er «ideell» i individets øyne, og situasjonen «pusher» individet mot radikalisering (Smith et al., 2012; Vergani et al., 2018).

4.1.1 Marginalisering

Jeg har valgt å kalle den første hovedkategorien *Marginalisering* fordi den snakker om individene som opplever å være på kanten av å falle utenfor samfunnet. Det er snakk om å oppleve at man ikke helt er integrert i eller er en del av samfunnet. I denne oppgaven refereres det til forståelsen om at marginalisering er en prosess. Prosessen går ut på at mennesker befinner seg mellom to ytterpoler: «Integrert» og «ekskludert». Sett fra et samfunnsperspektiv, tar marginalisering for seg mennesker som ikke er helt integrert, men heller ikke fullstendig ekskludert (Hammer & Hyggen, 2013, s. 16). Disse menneskene beveger seg mot å bli sosialt ekskludert (Hammer & Hyggen, 2013, s. 16). En enkel forklaring på skillet er følgende: «Å være «marginalisert» karakteriserer en posisjon der en er på yttersiden av en arena eller prosess som det regnes som gunstig å være en del av, mens det å være «ekskludert» gjelder for de som slett ikke deltar» (Hammer, 2003, gjengitt i Harsløf & Malmberg-Heimonen, 2013, s. 30).

Marginalisering kan anvendes i både avgrenset og vid forstand, og jeg har valgt å legge til grunn en vid forståelse om at marginalisering handler om å ikke være en del av samfunnet og at individene opplever at de ikke oppnår deltagelse i samfunnet fordi de står uten sentrale ressurser, som for eksempel arbeid og utdanning (Hammer & Hyggen, 2013, s. 17; Harsløf & Malmberg-Heimonen, 2013, s. 30). Først skal jeg snakke generelt om marginalisering før jeg videre presenterer *Arbeidsledighet* og *Integrering*, som er underkategorier av *Marginalisering*.

En av artiklene som omtaler marginalisering er Orozobekova (2016). Orozobekova (2016, s. 83) undersøker hvorfor fremmedkrigere sluttet seg til IS i perioden fra 2012 til 2014. Hennes studie tar for seg rekruttering og mobilisering av fremmedkrigere, med utgangspunkt i 16 individer fra landene Saudi-Arabia, Tunisia, Storbritannia og Frankrike, samt statistikk angående landene. Det som er interessant med artikkelen er at den konkret tar for seg en jihadistisk organisasjon – IS – innenfor en tidsavgrenset periode (Orozobekova, 2016, s. 83). Orozobekova argumenterer for at man må analysere individets eller gruppens radikaliseringsprosess og rekrutteringsmekanismene til IS, hvis man skal forstå hvorfor rekrutteringen til IS er suksessfull (Orozobekova, 2016, s. 84).

Ifølge Orozbekova (2016, s. 88) vil ikke den primære årsaken til deres tilslutning handle om lønn, men heller rekruttering gjennom en kombinasjon av flere grunner som avhenger av deres livssituasjon i hvert enkelt land. Orozbekova (2016) nevner eksempler på at marginalisering og å være «utenfor» samfunnet, har påvirket mennesker til å bli jihadister. En jihadist ved navnet Mehdi Nemmouche fra Frankrike har forklart at han har erfaringer med diskriminering i byen Roubaix i Frankrike. Hans mor har også forklart at de hadde økonomiske vanskeligheter, og nabolaget ga familien merkelappen «utenforstående» siden de hadde et annet utseende. Nemmouche har sonet i fengsel på grunn av blant annet ran, og har fortalt at hans radikalisering oppstod mens han var i fengsel. Etter løslatelse reiste han til forskjellige land for deretter å ende opp i Syria for å tilslutte seg IS (Orozbekova, 2016, s. 95).

Det at terrororganisasjonen erklærte en islamsk stat vekket en respons hos muslimene som var marginalisert, og reisen som fremmedkrigere til Irak og Syria var en måte å migrere til et nytt hjem, hvor de kan leve på den såkalte «islamske måten». Vi kan derfor si at reisen var mer av en åndelig renselse for disse individene (Basit, 2014, s. 5). Basit hevder at mange av fremmedkrigerne som dro fra Vesten for å kjempe for IS var unge i alderen mellom 18 til 29 år, hvor en stor del av disse var nye konvertitter som hadde blitt muslimer, og andre- og tredjegerasjons innvandrere (Basit, 2014, s. 5). Selv om mange av posisjonene i IS tilhører irakere, består den militære strukturen hovedsakelig av fremmedkrigere. De er den viktigste ressursen i terrororganisasjonen fordi de fører til at IS kan bli fremstilt som en transnasjonal organisasjon som har mål om å etablere deres kalifat regionalt for deretter å ha påvirkning på internasjonalt nivå (Orozbekova, 2016, s. 88).

4.1.2 Arbeidsledighet

Faktoren *arbeidsledighet* handler om å stå uten arbeid. Arbeid gir tilgang til samfunnet, og arbeidsledighet påvirker derfor marginaliseringsprosessen fordi arbeidsledige kan føle på utenforskap (Hammer & Hyggen, 2013; Harsløf & Malmberg-Heimonen, 2013). Faktoren er derfor ikke separert fra marginalisering som konsept, og må sees i en kontekst av marginalisering. Jeg har imidlertid valgt å ha arbeidsledighet som egen underkategori fordi

jeg mener den da vil komme tydeligere frem enn hvis den kun var et ledd i et marginaliseringskapittel.

Gouda og Marktanner (2019), Neve et al. (2020) og Orozobekova (2016) snakker om arbeidsledighet og alle tre omtaler det som en negativ posisjon man ikke ønsker være i. Gouda og Marktanner (2019, s. 883) forklarer at det ikke finnes en spesifikk årsak til at individer velger å bli fremmedkrigere, men at dette er en kombinasjon av flere årsaker slik som «economic grievance»⁶ og spesielt når det gjelder arbeidsledighet. I sitt søk på å forstå push-faktorene bak fremmedkrigeres reise til Syria, utførte Gouda og Marktanner en kvantitativ studie (Gouda & Marktanner, 2019, s. 883). Datagrunnlaget inkluderte blant annet statistikk over antall fremmedkrigere fra 81 land, statistikk over arbeidsledighet og arbeidsledighet hos unge og statistikk fra Human Development Index (Gouda & Marktanner, 2019, s. 884-888).

Gouda og Marktanners (2019, s. 893) studie viste at arbeidsledighet blant unge er en faktor som kan føre til jihadisme, og spesielt blant unge med muslimsk bakgrunn. De hevder at unge arbeidsledige muslimer i Vesten og i muslimske land er en advarsel om at det kan føre til jihadisme. Det betyr ikke at alle arbeidsledige unge muslimer blir fremmedkrigere, men at det er en indikator på en sårbarhet som må tas på alvor, og som ikke er avgrenset til spesifikke land. Forskjellen mellom arbeidsledige unge i muslimske stater og i Vesten er at det i arabiske land er begrenset med økonomiske muligheter, mens unge muslimer i Vesten blir møtt med problemer i forhold til assimilering og integrering. Studien indikerer at økte økonomiske muligheter for unge muslimer vil være et viktig moment som forhindrer dem fra å slutte seg til terrororganisasjoner (Gouda & Marktanner, 2019, s. 893).

I likhet med Gouda og Marktanner (2019), er arbeidsledighet en faktor som fremheves hos Neve et al. (2020). Neve et al. (2020, s. 249) har studert et nettverk av unge i Nederland, med intensjon om få innsikt i radikaliseringsprosesser. Til sammen dro 20 individer fra nettverket til Syria i 2013. Nettverket var preget av kriminalitet, og flere av fremmedkrigerne «were involved in a troublesome youth group in a deprived multi-ethnic neighbourhood» (Neve et

⁶ Med «grievance» menes i denne oppgaven «misnøye», og heretter vil ordet misnøye brukes i kontekster der det engelske begrepet «grievance» benyttes.

al., 2020, s. 249). Allerede i beskrivelsen av studiet, trekker Neve et al. (2020, s. 249) frem begrepet «deprived», noe som gir assosiasjoner til relativ deprivasjon (Smith et al., 2012).

Basert på analyse av intervju, politiregistre og dokumenter (Neve et al., 2020, s. 249), hevder Neve et al. (2020, s. 276) at risikofaktorene for radikaliserings eksisterer i nederlandske vanskeligstilte nabolag. I deres forskning har de tydeliggjort at individer som har tilknyttet bånd med jihadistiske grupper har en tendens til å bli radikalisert, og dette vil ha en effekt på de rundt de radikaliserede individene (Neve et al., 2020, s. 276). Flere av de reisende fra Nederland kom fra nabolag der innvandrerbakgrunn var utbredt og hvor arbeidsledighet, diskriminering og lite skolegang forårsaket at de unge isolerte seg fra samfunnet (Neve et al., 2020, s. 277). Kruglanski (et al., 2013 nevnt i Neve et al., 2020, s. 277) forklarer at dette leder de unge til kriminalitet, samtidig som innhenting av ideologisk kunnskap, i tillegg til kontakter i jihadistiske nettverk, åpner dørene for den følelsen av mening disse marginaliserte ungdommene søker.

I sin forskning forsøkte Orozobekova (2016, s. 90-91) å forske på hvorfor majoriteten av fremmedkrigere som har reist fra Vesten kommer fra Storbritannia og Frankrike, og hva de underliggende årsakene kan være. Her opplyses det om at det finnes korrupsjon i lav grad hos begge landene, og at muslimene utgjør cirka 5-10% i Frankrike, og 4,4% i Storbritannia. Begge landene har en god økonomi og er demokratiske, hvor innbyggerne har ytringsfrihet og tilgang til alle medietyper. Det som skiller seg ut er arbeidsledigheten, der omtrent 20% av de unge i begge landene var arbeidsledige. Poenget til Orozobekova er at selv om land gir borgere rettigheter og landet i seg selv har god økonomi, kan arbeidsledighet hos borgerne føre til negative konsekvenser. Siden flertallet av vestlige fremmedkrigere har kommet fra Storbritannia og Frankrike, trekker Orozobekova en mulig sammenheng mellom antall reisende og arbeidsledigheten hos de unge (Orozobekova, 2016, s. 90-91).

4.1.3 Integrering

Den andre underkategorien av marginalisering, har jeg valgt å kalle *Integrering*. Som nevnt innledningsvis i 4.1, går faktorene i hverandre og påvirker hverandre. Integrering handler om å bli en del av samfunnet, og når dette ikke skjer, beveger man seg i en

marginaliseringsprosess. Integrasjon betyr å bli en del av helheten (Østerberg, 2012, s. 28). Inkludering og ekskludering er begreper som kan ha ulike betydninger i ulike kontekster, og ifølge Eriksen (2010) er det derfor viktig å konkretisere hva man mener med inkludering og ekskludering. I denne masteroppgaven vil integrering være i en samfunnskontekst med fokus på mennesker med innvandrerbakgrunn. Fra et innvandrerperspektiv «betegner integrering en situasjon der innvandrergrupper aksepteres som likeverdige og inngår i storsamfunnet som andre, selv om de viderefører egen kultur» (Schiefloe, 2019, s. 498). Det er en prosess der mennesker med innvandrerbakgrunn blir en del av det samfunnet de lever i, gjennom for eksempel arbeid og utdanning (Schiefloe, 2019).

Benmelech og Klor (2020) peker radikaliserings og valget om å bli en fremmedkriger i IS, i en retning av mangel på integrering. Konklusjonen i deres studie er at

it is more likely for first- or second-generation Muslim immigrants to fail to integrate and assimilate the more homogenous their Western country of residence is. This drives some of these individuals to radicalize, and to move to Syria and Iraq to become foreign fighters (Benmelech & Klor, 2020, s. 1459).

Benmelech og Klor (2020) mener at deres studie viser at det er en tendens til at fremmedkrigere har blitt påvirket av hvorvidt individet er integrert i det samfunnet han eller hun lever i. De anerkjenner at ikke alle fremmedkrigere er like og at årsaker varierer, men støtter sine konklusjoner på det faktum at flertallet av fremmedkrigerne tilhører familier som har migrert fra muslimske land til Vesten. Det er altså snakk om andre- og tredjengenerasjons innvandrere (Benmelech & Klor, 2020, s. 1476). Benmelech og Klor (2020, s. 1476) henviser også til Perešin (2015) og hennes funn om at kvinnelige fremmedkrigere fra Vesten blant annet bestod av andre- og tredjengenerasjons innvandrere som opplevde at de ikke hadde klart å integrere seg i samfunnet.

Benmelech og Klors (2020, s. 1468) kvantitative studie baserer sine konklusjoner på blant annet antall reisende i forhold til antall muslimer i landet. Europeiske land har en lavere andel

muslimer enn for eksempel Pakistan og Indonesia, men har allikevel en større andel fremmedkrigere sett i sammenheng med det totale antallet muslimer. En stor del av befolkningen i Pakistan og Indonesia er muslimer, men har et lavt antall av fremmedkrigere (Benmelech & Klor, 2020, s. 1468).

Benmelech og Klor (2020, s. 1477) har gjennom sin forskning hevdet at fremmedkrigere som slutter seg til IS ikke gjør det på grunn av politiske eller økonomiske tilstander, men på grunn av ideologi og at de ikke klarer å assimilere eller integrere seg i Vestens homogene samfunn, herunder Europa (Benmelech og Klor, 2020, s. 1477). De oppsummerer sitt funn på følgende måte:

If poverty and lack of social equality are not to blame, then why are Western European countries disproportionately significant sources of ISIS foreign fighters? The reason lies in other country characteristics: they are ethnically and linguistically homogenous. Although we are unable to determine precisely why people join ISIS, our results and the related qualitative literature suggest that difficulty of assimilation into homogenous Western countries plays an important role (Benmelech & Klor, 2020, s. 1477).

Vansker med å bli integrert i samfunnet kan føre innvandrere inn i isolasjon og følelsen av å være «utenfor». Det å føle at man er utenfor samfunnet, gjør at særlig unge er utsatte for påvirkning fra IS sin veltilpassede propaganda (Benmelech & Klor, 2020, s. 1477). Neve et al. (2020, s. 277) kom til lignende slutninger da de fremhevet at flere fra ungdomsnettverket tilhørte etnisk mangfoldige nabolag preget av arbeidsledighet, lite skolegang og diskriminering.

4.1.4 Diskriminering

Den andre hovedkategorien av push-faktorer, er *Diskriminering*. Den forståelsen av diskriminering som legges til grunn i denne masteroppgaven, er at diskriminering er «usaklig eller urettmessig forskjellsbehandling av en person eller gruppe på grunnlag av for eksempel etnisk bakgrunn, kjønn eller funksjonsnedsettelse» (Midtbøen & Kitterød, 2019, s. 355).

Diskriminering er tett knyttet opp mot marginalisering, men jeg ønsker å ha et eget kapittel om diskriminering fordi den tar for seg det konkrete aspektet om å oppleve forskjellsbehandling i samfunnet. I dette kapittelet ønsker jeg å se på diskriminering generelt og *islamofobi* spesielt. Derfor vil jeg først snakke om diskriminering, før jeg spesifikt omtaler islamofobi som en form for diskriminering.

Ordet diskriminering har allerede vært nevnt hos Orozobekova som omtalte hvordan Mehdi Nemmouche opplevde diskriminering i Frankrike (Orozobekova, 2016, s. 95), samtidig som Neve et al. (2020) beskriver hvordan diskriminering påvirket det unge nettverket i Nederland. Men, Orozobekova (2016) og Neve et al. (2020) er ikke alene om å fremheve diskriminering når de drøfter radikaliseringsprosesser. Det samme gjør Pokalova (2020). Pokalova forklarer at det ikke finnes en spesifikk faktor som motiverer fremmedkrigerne, og at push-faktorene som motiverer fremmedkrigerne varierer fra sted til sted. Det propagandistene fra IS gjorde for å rekruttere flere fremmedkrigere var ifølge Pokalova å integrere flere lokale faktorer som en del av deres propaganda for å tiltrekke forskjellige identitetsgrupper i Georgia (Pokalova, 2020, s. 1396-1397).

Hennes forskningsartikkel retter seg mot fremmedkrigere som har reist fra Georgia for å slutte seg til IS. I Georgia ble lokale utfordringer og misnøyer manipulert av IS, noe som tydeliggjorde hvorfor fremmedkrigere fra ulike sosiale og kulturelle bakgrunner responderte til IS sitt materiale og sluttet seg til organisasjonen (Pokalova, 2020, s. 1397). Dermed var det slik at lokale misnøyer i de georgiske områdene Adjara og Guria, var forankret i de kristne sin diskriminering av de muslimske borgerne. Dette førte til at muslimene som minoritet, var i kontinuerlig konflikt med de kristne. Disse svakhetene i landet blant borgerne ble brukt av IS sine rekrutterere for å utnytte situasjonen, ved å be alle muslimer om å reise og migrere til land som var kontrollert av IS. Propagandistene fokuserte derfor på de lokale utfordringene som påvirket muslimene i Georgia for å rekruttere dem inn i IS (Pokalova, 2020, s. 1397). Som en oppsummering av funnene, skriver Pokalova (2020) følgende:

What seems important is the combination of broad religious appeals with the local push factors that make global jihad a personal endeavour. This finding suggests that local motivating factors have to be taken into consideration to achieve success in efforts to prevent and counter jihadist recruitment (Pokalova, 2020, s. 1397).

På samme måte som IS tilpasset seg lokalmiljøer i Georgia (Pokalova, 2020), hevder Perešin (2015, s. 25) at IS brukte kvinnelige støttespillere som var en del av deres organisasjon til å engasjere vestlige kvinner gjennom sosiale medier til å slutte seg til terrororganisasjonen. Dette ble gjennomført gjennom bruken av propaganda i sosiale medier for å motivere vestlige kvinnelige muslimer til å bli del av kalifatet, hvor de tilbød å løse deres problemer ved å love dem et bedre liv enn det de har i Vesten der de blir diskriminert (Perešin, 2015, s. 25-26). Sosiale medier gir IS muligheten til å dele informasjon mye raskere og nå yngre generasjoner som bruker internett daglig (Perešin, 2015, s. 27).

Neve et al. (2020) poengterer betydningen av diskriminering, og hevder at ungdomsnettverket de forsket på ble utsatt for diskriminering. Selv om gruppen manglet en veldefinert struktur og lederskap, var det deres muslimske bakgrunn og diskrimineringsopplevelse som holdt gruppen sammen. Medlemmene opplevde diskriminering i form av å bli nektet tilgang da de forsøkte å besøke barer, og i form av at det var utfordrende å få jobb (Neve et al., 2020, s. 258). Diskrimineringen forårsaket at gruppen opplevde «that they were not allowed to be part of society» (Neve et al., 2020, s. 258).

4.1.5 Islamofobi

Den siste push-faktoren som skal presenteres, er *Islamofobi*. Islamofobi er sterkt knyttet til diskriminering fordi det omhandler å forskjellsbehandle på bakgrunn av religion. Gardell (2010, s. 17) definerer islamofobi ved å si at det er «sosialt reproduserte fordommer om og aversjoner mot islam og muslimer, samt handlinger og praksiser som angriper, ekskluderer og diskriminerer mennesker på bakgrunn av at de er, eller antas å være, muslimer, og assosieres med islam». Det innebærer at det vises hat mot islam, og dermed også hat overfor muslimene som praktiserer islam. Islamofobi kan påvirke muslimer til å vende sitt sinne og sin misnøye mot Vesten, og gjennom dette fremme jihadistiske organisasjoner som «en bedre løsning» for

muslimer. Perešin (2015) nevner ett eksempel. Australiske Zehra Dunman, 21 år, hadde tyrkisk bakgrunn og migrerte til kalifatet, der hun bidro med å fremme målene til IS gjennom blogging. Bloggingen omtalte temaer som dreide seg om restriksjonene mot muslimske kvinner i Vesten, herunder Frankrikes forbud mot burka (Perešin, 2015, s. 24).

Perešin (2015) forsket spesifikt på hvorfor kvinner fra Vesten sluttet seg til IS. Det opplyses i forskningsartikkelen om at mesteparten av kvinnene er mellom 16 til 24 år, og kommer som oftest fra andre- og tredjegerasjon av innvandrere, mens det i økende grad også finnes konvertitter som velger å reise ned for å være med IS (Perešin, 2015, s. 22). Noen av de kvinnelige fremmedkrigerne valgte å tilslutte seg IS fordi de mente at muslimene er under angrep fra Vesten, og at muslimene har som plikt å beskytte sin tro ved å beskytte muslimene i kalifatet, det vil si IS. Forklaringen om at det er en krig mot islam fra Vesten motiverte mange individer til å slutte seg til IS, ved å innta ikke-stridende roller. Det kan være roller slik som sykepleiere, helsepersonell eller kokk (Perešin, 2015, s. 24).

I sin fagartikkel, argumenterer Basit (2014) for at islamofobi og islamfiendtlighet i Vesten kan føre til at muslimene opplever «fremmedfølelse» i det landet de bor i: «After 9/11, the growing Islamophobia in the West has disenfranchised a large segment of Muslim youth in the West's Muslim community, resulting in a sense of aliention among them and a quest for identity» (Basit, 2014, s. 5). Fremmedfølelsen Basit (2014) nevner, finner vi igjen hos Perešin (2015). Perešin hevder at ulikhet, rasisme, fremmedgjøring og mangel på det hun kaller for religiøs frihet, i tillegg til negative holdninger mot og syn på muslimske migranter, blir brukt av IS for å motivere og inspirere muslimer til å reise ned til Den islamske stat for å kunne praktisere deres tro i et bedre egnet miljø for muslimer (Perešin, 2015, s. 24).

4.2 Pull-faktorer

Pull-faktorer er faktorer som tiltrekker fremmedkrigere. I motsetning til push-faktorer, er pull-faktorer når situasjoner eller forhold oppleves tiltrekkende for et individ og individet blir en fremmedkriger som følge av dette (Vergani et al., 2018, s. 856). Ved gjennomgang av litteraturen, fant jeg seks underkategorier. Den første har jeg kalt *Religiøs plikt* fordi den tar for seg en pliktfølelse som IS skaper for å tiltrekke seg muslimer. Den andre kategorien heter

Familiens rolle i radikaliseringsprosessen, og tar for seg hvordan foreldre og familierelasjoner kan påvirke fremmedkrigere. Den tredje kategorien har jeg valgt å kalle *Mening og tilhørighet*, som utgjør et kapittel som snakker om når motivasjonen til jihadistene er som følge av at de søker tilhørighet, mening og/eller oppfyllelse av personlige drømmer. Tett knyttet opp mot den tredje kategorien, er den fjerde kategorien som heter *Identitet*. Her vil det belyses hvordan fremmedkrigernes identitet og opplevelse av og søken etter dette, kan drive menneskene inn i radikalisering. Den femte kategorien er *Humanitær bistand*, som tar for seg mennesker som ønsker å hjelpe andre i nød. Den sjette og siste kategorien fremhever betydningen av sosiale relasjoner og gruppedlemskap, og kapittelet heter derfor *Radikale grupper og ideologi*.

4.2.1 Religiøs plikt

Jeg har kalt den første pull-faktoren for *Religiøs plikt*, fordi den refererer til den religiøse pliktfølelsen fremmedkrigere har følt på. Pliktfølelsen henviser til at muslimer føler at *jihad* og støtte til jihadistiske organisasjoner er noe de er pliktig til som følge av at de er muslimer. Pokalova (2020, s. 1396) skriver i sin forskningsartikkel om at terrororganisasjonen IS har klart å tiltrekke flere tusener av fremmedkrigere til Irak og Syria, ved å lage propagandamateriale som skapte en såkalt global religiøs tiltrekning. Dette ble gjennomført ved å fremme et narrativ om at IS-kalifatet er den eneste sanne gruppen som kjemper for å beskytte islam. Denne metoden ble brukt av terrorister for å fremme sitt budskap til muslimer internasjonalt både i arabiske land og i Vesten. Dette resulterte i at enkelte muslimer følte seg pliktige til å oppfylle den religiøse forventning og plikten, og bestemte å slutte seg til IS (Pokalova, 2020, s. 1396-1397). Perešin forklarer denne tankegang hos kvinnelige muslimer:

«By expressing their belief in the mandatory religious duty to migrate and to assist in the process of building a Muslim ‘Caliphate’, women are expecting a twofold reward: a sense of belonging on earth now and a place in paradise later» (Perešin, 2015, s. 24).

Basit (2014, s. 5) forklarer at en hovedårsak til at mange fremmedkrigere reiste til Irak og Syria var fordi det ifølge muslimenes tro skulle eksistere en såkalt finalekamp mellom de onde og gode krefter som vil oppstå i Syria. Gjennom denne krigen vil de gode kreftene

vinne, og dette vil resultere i dommedagen. Basit (2014, s. 5) hevder at terrororganisasjonen brukte en av *hadithene*⁷ som ble fortalt av Ibne Maja⁸, hvor det hevdes at den muslimske profeten Muhammed har sagt følgende:

If you see the black banners coming from Khurasan go to them immediately, even if you must crawl over ice, because indeed amongst them is the Caliph, Al Mahdi [the Messiah]... and no one can stop that army until it reaches Jerusalem (Basit, 2014, s. 5).

Terrororganisasjonen IS brukte denne *hadithen* i sin propaganda for å tiltrekke flere fremmedkrigere til Syria. Flere av denne typen organisasjoner har svart flagg for å bygge oppunder *hadithen*. Basit forklarer at noen av fremmedkrigerne som meldte seg frivillig, gjorde dette fordi de ble manipulert etter at Abu Bakr Al-Baghdadi sto fram og erklærte seg som kalif den 07.07. 2014 (Basit, 2014, s. 5).

Ifølge Basit (2014) opererte IS annerledes enn al-Qaida, hvor IS inviterte alle fremmedkrigere til sin organisasjon, mens al-Qaida opererte mer i skjul og var strenge i forhold til hvem som kunne bli rekruttert inn i deres terrororganisasjon. Al-Qaida var også strenge og forhindret at jihadister som ikke var arabiske, kunne utvikle seg hierarkisk i deres terrororganisasjon. På den annen side ser vi at IS inviterte alle sunnimuslimer inn i organisasjonen, og behandlet alle likt uavhengig av etnisitet. Denne strategien ga dem muligheten til å rekruttere flere og vokse. Fremmedkrigerne spilte en av de viktigste rollene i IS sin maktoppnåelse (Basit, 2014, s. 7).

Lindekilde og Bertelsen (2015, s. 44-45) studerte årsakene til hvorfor fremmedkrigere reiste ut av Danmark for å krige for IS, og forklarer at de gjennom forskning har klart å tydeliggjøre at radikaliseringsprosessen i Danmark foregikk i form av samhandling mellom individene gjennom ansikt til ansikt-interaksjon i mindre grupper. I tillegg hadde samhandling på internett en såkalt supplerende rolle utover den fysiske interaksjonen. Religiøse begrunnelser spiller en

⁷ Fortellinger om profeten Muhammads handlinger, lærdommer og ord (Basit, 2014, s. 5).

⁸ Ibne Maja levde fra 570 til 632 e.Kr. (Basit, 2014, s. 5).

viktig rolle når det gjelder begrunnelser for handlingsoppfordringer som kommer fra de islamske lærde i disse miljøene. Dermed vil utreisen bli sett på som en slags religiøs plikt som deles innad i den radikalisererte gruppen, hvor handlingen blir ansett som en avgjørende og definitiv sannhet som man ikke kan stille kritiske spørsmål til (Lindekilde og Bertelsen, 2015, s. 44-45).

Perešin (2015, s. 24) skriver at da den tidligere lederen til IS, kalt Abu Bakr al-Baghdadi, oppfordret muslimer til å reise ned til det nyopprettede kalifatet for å oppfylle den religiøse plikten, var det mange familier og individer som trodde på at reisen ned til kalifatet ville være en riktig avgjørelse for dem og barna. Dermed sluttet enkelte kvinner seg til IS i håp om å være del av statsbyggningsprosessen, hvor etableringen av det nye samfunnet skulle gi mer respekt til muslimske kvinner enn det de får i Vesten. Hensikten til disse kvinnene var å tilslutte seg den nye staten og ikke selve terrororganisasjonen. De forventet å få en større rolle i det nye samfunnet for å ta del i utviklingen av den nye staten gjennom implementering av sharia-loven (Perešin, 2015, s. 24).

Orozobekova (2016) nevner ett eksempel på hvordan pliktfølelsen var grobunnen for radikaliseringsprosessen. Salahudine al-Faransi opplyser at han ble radikalisert som følge av informasjon om det konfliktherjede Syria på nyhetene. Han begynte å føle at *jihad* var en forpliktelse. Derfra begynte han å se på videoer på nettet og følte på frustrasjon som han ikke kunne uttrykke i moskeen, samtidig som han begynte å interessere seg for radikale taler han fant på internett. Dette førte til at han bestemte seg for å reise ned til Syria uten at han meldte seg inn i et nettverk eller en gruppe (Orozobekova, 2016, s. 97).

4.2.2 Familiens rolle i radikaliseringsprosessen

Den neste pull-faktoren dreier seg om familie, og hvorvidt familie spiller en rolle i fremmedkrigernes radikaliseringsprosess. Dette har Van San (2018) forsket på. Ifølge Van San finnes det publikasjoner som forklarer at familierelasjoner spiller en viktig rolle når det gjelder radikaliseringsprosessene (Van San, 2018, s. 40). Van San (2018, s. 40) nevner at personer som er innblandet i terrorisme eller ekstremisme har blitt påvirket av faktorer slik som miljøer som tillater eller leder til handlinger som motiverer til vold. Det finnes ingen

konkrete svar på hvorfor noen familier påvirker og støtter deres barn til radikalisering, men en av årsakene kan være forventninger som stilles til de unge av deres samfunn, eller at de fulgte etter en rollemodell i familien som har blitt medlem av for eksempel IS. Derfor forklarer Van San (2018, s. 40) at familiens rolle i noen tilfeller er relevant når vi skal se på hvorfor individer blir radikalisert. Ifølge Van San har tidligere forskning funnet sammenheng mellom terrorhandlinger og terroristens sosiale miljø og nettverk, herunder foreldre (Van San, 2018, s. 41). Men, annen forskning derimot hevder det motsatte. Disse forskerne mener at familierelasjoner ikke utgjorde «a supporting role in the radicalization process» (Van San, 2018, s. 41). I kontrast til synet om at foreldre støtter barnas radikalisering, viser det andre perspektivet at flertallet av foreldrene heller prøvde å sette en stopper for barns voldsutøvelse (Van San, 2018, s. 41). En middelvei sier at familie indirekte kan «offer, at most, a fertile ground for radicalization» (Van San, 2018, s. 41).

På en side finnes det argumenter for at familiemedlemmer kan påvirke individer til å delta i terrorhandlinger, mens på en annen side viser Van San (2018, s. 45-46) til eksempler på at familier var uenige i avgjørelsen. Van San (2018) gjennomførte en etnografisk studie, og det som skiller studien fra andre studier i mitt datamateriale, er at Van San forsket på nederlandske og belgiske fremmedkrigere gjennom å intervjuer familiene som satt igjen etter at deres kjære reiste til Syria. Hun forsket fra 2013 til 2015, og snakket med totalt 26 familier etterlatt av unge kvinnelige og mannlige fremmedkrigere, samt lærere. Hun snakket ikke bare med primærfamilien, men også for eksempel med tanter, bestemor, søskenbarn og svigersøsken. Fremmedkrigerne var relativt unge, og aldersspennet strekker seg fra 16 til 30 år på avreisetidspunktet. Familiene ble etterlatt av 16 menn og 12 kvinner, hvor flertallet var under 24 år (Van San, 2018, s. 42-45). 16 av familiene hadde innvandrerbakgrunn, og 14 av familiene anså dem selv som muslimer (Van San, 2018, s. 42).

Foreldrene Van San intervjuet var ikke enige med barnas avgjørelse om å reise, verken muslimske foreldre eller konvertittenes foreldre. De muslimske familiene opplyste om at de selv hevder å ha forstått hva islam handler om og at fremmedkrigernes reise ned ikke kan kategoriseres som *jihad*. Her ser vi at uavhengig av hva deres foreldre mener, kan radikaliserende unge fortsatt reise som fremmedkrigere (Van San, 2018, s. 45-46). Hun beskriver

foreldres reaksjon på følgende måte: «The way they react can be described in such terms as fear, disbelief, and conflicting visions of *jihad*» (Van San, 2018, s. 46). Hun konkluderer i sin forskning med at alle familiene som hun undersøkte, aldri støttet konflikten i Syria eller de unge sin innblanding. I tillegg forstod aldri familiene hvorfor deres unge reiste og ønsket å være en del av en terrororganisasjon (Van San, 2018, s. 52). En lignende tendens fremheves hos Perešin (2015). Perešin informerer om at det ikke finnes noe bevis eller indikasjoner på at familiene støttet kvinnes valg om tilslutning til IS, noe som betyr at individer som reiser har familier som er uenige med deres ideologi eller meninger (Perešin, 2015, s. 22-23).

4.2.3 Mening og tilhørighet

En gjennomgående tendens hos Lindekilde og Bertelsen (2015) er at motivasjonen domineres av å søke etter mening i tilværelsen, kontra religiøse og politiske synspunkter (Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 41). Lindekilde og Bertelsen understreker at for eksempel religiøse overbevisninger og den religiøse plikten har vært avgjørende for noen, men poengterer at et gjennomgående mønster i casene er at individene ønsker å skape en meningsfull tilværelse som de trives i og som tar vekk følelsen av usikkerhet (Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 42). Deres forskningsstudie tar utgangspunkt i tre teoretiske perspektiver: Tilværelsespsykologi, SMT og sosialpsykologi. Tilværelsespsykologi fokuserer på samspillet mellom personens mentale kapasitet og omgivelsenes mulighetsbetingelser. Den delen av SMT som forfatterne tar for seg er mobilisering innenfor sosiale bevegelser, og særlig Framing Theory. Med sosialpsykologi mener Lindekilde og Bertelsen gruppedynamikk (Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 34).

Jakten etter mening og tilhørighet som følge av fremmedgjøring, er en årsak som Lindekilde og Bertelsen trekker frem. Lindekilde og Bertelsen (2015, s. 46) forklarer at det finnes flere årsaker til hvorfor unge individer føler seg fremmedgjort og ekskludert fra samfunnet, samt at mange av dem mangler ressurser og kompetanse til å håndtere situasjoner i deres liv, slik som tilværelsesoppgaver, på en tilfredsstillende måte. Ifølge Lindekilde og Bertelsen fører dette til aggresjon og tvetydighetsintoleranse. I tillegg til mangel på kritisk refleksjon. De unge vil derfor være på jakt etter tilhørighet og mening som fører til at de unge oppsøker radikalisererte miljøer (Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 46). Lindekilde og Bertelsen hevder at individer vil

forsøke å fjerne faktorer som vekker usikkerhet. Usikkerhet vekkes fordi situasjonene er utenfor hva individet har kapasitet til å håndtere på en adekvat måte (Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 46). For å gjenopprette tilværelsesforankring og en «stabil» tilværelse som individet kan akseptere å leve med, vil individet søke etter steder og måter som kan oppfylle dette behovet (Lindekilde & Bertelsen, 2015).

Et lignende eksempel på det som beskrives av Lindekilde og Bertelsen (2015), kommer frem i Neve et al. (2020). Ahmed fra Marokko gikk i retning av radikal islam etter at hans far og venn fra ungdomsnettverket døde (Neve et al., 2020, s. 268). Hendelsene ble det Neve kaller for «trigger events», som vil si hendelser som «utløser» en radikaliseringsprosess (Neve et al., 2020, s. 271). Dette kan knyttes til *Faith Reinterpretation* innenfor Conversion Theory, der individer endrer retning innenfor sin tro (Borum, 2011, s. 26). Ahmed hadde muslimsk bakgrunn, men dødsfallene førte til at han gikk i en radikal retning av islam (Neve et al., 2020).

Ifølge Perešin (2015) valgte noen kvinner å bli fremmedkrigere og tilslutte seg IS, hvor noen av dem kun kjedet seg og ønsket å være delaktig i en bevegelse som for eksempel kunne endre historien i området, mens andre reiste ned fordi de var tiltrukket mannlige fremmedkrigere som var heroiske. Andre kvinner var motivert på grunn av fremmedgjøring og fordi de ikke var fornøyde med sine liv i form av ungdomsopprør eller grunnet romantiske skuffelser. For disse kvinnene vil det å ta del i krig, samt å være ektefellen til en hellig kriger fra IS, være en drøm som går i oppfyllelse (Perešin, 2015, s. 25). Van San (2018) fremhever på samme måte som Perešin (2015), at ekteskap var motivasjonsfaktor for kvinner. Van San (2018, s. 42) stadfester at «the young women left in most cases to marry a jihadist, or followed their husband to the battlefield», mens de mannlige fremmedkrigerne dro for å kjempe (Van San, 2018, s. 42).

Når det gjelder konvertitter, har det kommet frem at personlige behov har vært drivkrefter hos enkelte i denne gruppen. Neve et al. (2020) og Orozobekova (2016) er blant de som nevner eksempler på konvertitter. De forteller litt om historien til konvertittene, men kommer ikke med inngående fakta om hvorfor konvertittene spesifikt ble radikalisert eller valgte å reise. En

artikkel som forteller om en konvertitts radikaliserings dybde er Lindekilde og Bertelsen (2015, s. 40-41). De snakker om danske Martin. Han konverterte til islam da han var 15 år. Han hadde det vanskelig på skolen på grunn av diagnosene ADHD og Asperger, og var preget av rastløshet og uro. Småkriminalitet og gatemiljøer ble en del av hans hverdag, før noen muslimer ble hans venner. Det var disse vennene som inspirerte ham til å konvertere, og da la han kriminaliteten bak seg og fikk en hverdag preget av «ro». Men, hans religion ble også altoppslukende (Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 40-41). Vennskapet førte han til en moské, der han videre kom i kontakt med en radikal gruppe (Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 43). Han reiste til Syria, der han døde. Til sin mor omtalte han reisen på en positiv måte, og fortalte at han opplevde glede «ved at gjøre en forskel» (Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 41).

En måte å forstå historien til danske Martin på, er at han ble radikalisert gjennom nettverk, og herfra ble påvirket til å reise. Å være i Syria var lystbetont for han, og han opplevde å gjøre noe meningsfylt (Lindekilde & Bertelsen, 2015). Det kan virke som om han konverterte med utgangspunkt i de nye relasjonene og at relasjonene kom med en religion som gjorde et kaotisk liv litt mindre kaotisk. Dette kaller FBI *Acceptance Seeking*, som er konvertering på bakgrunn av sosiale relasjoner (Borum, 2011, s. 26). Hvis vi tar utgangspunkt i FBI sin inndeling, kan man tolke radikaliserings og avreisen dit hen at Martin faller under kategorien fordi de sosiale relasjonene utgjorde en forskjell i livet hans og var med på å legge til rette for hans konvertering.

En annen konvertitt som også reiste på grunn av tilhørighet, kommer frem i Van Sans (2018) studie. Van San intervjuet en mor angående hennes datter. Datteren fortalte sin mor at hun ikke følte tilhørighet i landet hun var i (hjemlandet), men at hun følte tilhørighet til Syria (Van San, 2018, s. 45-46). Her er sosial tilhørighet avgjørende, noe som kan knyttes til *Acceptance Seeking* i likhet med Martin. Hun søkte å tilhøre et sosialt felleskap der hun ble tatt imot og anerkjent, noe hun selv ikke opplevde i hjemlandet (Borum, 2011).

4.2.4 Identitet

Faktoren *Mening og tilhørighet* har kobling til *Identitet*. Orozobekova (2016, s. 91) opplyser om at identitetskonflikt kan påvirke unge muslimer av andre- og tredjegerasjon til å føle at

de ikke klarer å identifisere seg med den eksisterende kulturen i deres samfunn, noe som gjør at de føler seg utenforstående i de vestlige samfunnene. Dette forårsaker en følelse av å være fremmede i eget land, og de vurderer i stedet å tilslutte seg IS for å føle seg likebehandlet og inkludert i terrororganisasjonen (Orozobekova, 2016, s. 91).

I sin artikkel ser Silverman (2017) på svakheter i offentlige virkemidler for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme i Storbritannia. Hensikten er å analysere de nåværende tilnærmingene til samfunnsarbeid for å komme med forslag til hvordan tiltak i lokalsamfunnet kan utføres på en mer hensiktsmessig måte (Silverman, 2017, s. 1091). Silverman baserer seg på estimatet om at 700 fremmedkrigere fra Storbritannia har reist til konfliktsoner i Irak og Syria (Neumann, 2015, gjengitt i Silverman, 2017, s. 1091), og anser samfunnsarbeid som en nødvendig tilnærming til forebygging av radikaliserings. En sentral del av artikkelen er derfor forklaring på hvorfor britiske fremmedkrigere velger å reise til Syria og Irak (Silverman, 2017).

Metoden til Silverman (2017, s. 1095) er kvalitativ, der hun kommer med forslag til bedringer basert på utfordringer angående samfunnsarbeid som institusjoner og organisasjoner har meddelt, samtidig som hun nevner eksempler på fremmedkrigere som er hentet fra dokumenter, herunder avisartikler. Samfunnsarbeidsutfordringene er innhentet gjennom «a mapping of the problems that many community-based or community-level organizations and institutions have endured» (Silverman, 2017, s. 1095).

Ifølge Silverman (2017, s. 1094) finnes det ikke spesifikke faktorer som forklarer årsaken til at individer reiser ned for å bli fremmedkrigere, men nevner motivasjonsfaktorer hun mener er sentrale. Siden unge er ute etter å kunne definere seg selv og oppnå en såkalt personlig oppfyllelse, vil dette være en viktig motivasjonsfaktor som spiller inn når de tilslutter seg til terrororganisasjoner (Silverman, 2017, s. 1094). Denne motivasjonsfaktoren kaller Silverman (2017, s. 1094) for «Search for Identity and Belonging». Dermed vil ekstremistiske rekrutteringer være tiltrekkende for fremmedkrigere som ønsker å få en forståelse av formålet med deres identitet. Basit (2014) forklarer at islamofobi har medvirket til dette ønsket om å finne sin egen identitet. Islamofobi i vestlige land etter 9/11 har ført til fremmedgjøring av

generasjoner av innvandrere i Vesten, noe som gjør at de går på jakt etter å finne sin egen identitet (Basit, 2014, s. 5).

4.2.5 Humanitær bistand

Den siste kategorien av pull-faktorer kalles for *Humanitær bistand*, fordi blant annet Perešin (2015) forklarer at kvinner har sluttet seg til IS etter å ha sett fæle bilder av krigen i Syria. Bildene påvirket og motiverte kvinnene til å reise ned for å innta humanitære roller for å bidra til å lindre smerten til den syriske befolkningen (Perešin, 2015, s. 24). Silverman (2017, s. 1094) skriver at medfølelse med konfliktområdene i Irak og Syria og den påvirkede befolkningen, har medvirket til at muslimer har valgt å reise. Hun ordlegger seg på følgende måte når hun omtaler faktoren: «Outrage toward what is alleged to be happening in the country of conflict and empathy with people being affected» (Silverman, 2017, s. 1094). Misnøye overfor nasjonal politikk og utenrikspolitikk kan være relatert til sinnet, og Silverman hevder at dette kan påvirke radikaliseringsprosesser (Silverman, 2017, s. 1094-1095). For eksempel kan enkelte individer oppleve sinne hvis hjemlandet velger å gi bistand til aktører i Midtøsten som kjemper mot de som individene støtter.

Motivasjonsfaktoren består av en emosjonell og følelsesmessig reaksjon på konflikten i det herjede geografiske området, i tillegg til vold mot barn og kvinner som enten har blitt forårsaket av krigen, eller som består av propaganda som har blitt diktert av IS og andre organisasjoner for å tiltrekke flere fremmedkrigere. Det som vekker deres emosjonelle reaksjon er bruken av mediene og publisering av bilder og videoer for å vekke seernes reaksjon og gi dem følelsen av å måtte bistå. Her ser vi også at Silverman opplyser om hvordan mediene er med på å påvirke individenes emosjoner og hvordan det kan være en motivasjonsfaktor (Silverman, 2017, s. 1095).

Sosiale medier er ifølge Basit (2014, s. 6) et effektivt middel blant ekstreme grupper og terrorgrupper. Terrororganisasjoner og ekstremister bruker sosiale medier for å engasjere og spre propaganda for å rekruttere flere fremmedkrigere gjennom blant annet Facebook, Instagram, Youtube og Twitter. Videre opplyser Basit om at terrororganisasjonen IS brukte «hashtag» på Twitter for å spre sine budskap, og har i tillegg opprettet en applikasjon for

mobiltelefoner ved navnet «The Dawn of Glad Tidings». Den ble brukt av fremmedkrigere og andre brukere for å oppdatere hverandre og dele nyheter og informasjon om IS, og gir selve organisasjonen muligheten til å sende meldinger til brukerne (Basit, 2014, s. 6). Basit (2014) tydeliggjør viktigheten av sosiale medier for terrororganisasjoner for å holde seg anonyme og samtidig klare å spre propaganda og beskjeder videre uten å bli oppdaget. I tillegg til bruken av sosiale medier, begynte IS å publisere et magasin ved navnet «Dabiq» som ble skrevet på forskjellige språk slik som engelsk, arabisk og andre europeiske språk (Basit, 2014, s. 6).

Media ble ikke bare brukt til propaganda og rekruttering. Denne plattformen ble brukt for å gi opplæring til kvinnelige fremmedkrigere om hvordan de kan forberede seg til reisen, hvordan de kan kommunisere med sin familie, samt hvordan de kan bli gode koner. Medieplattformen ble også brukt til å gi informasjon om hvordan kvinnene kan bruke og håndtere våpen, samt hvordan de kan behandle sårede krigere (Perešin, 2015, s. 26).

4.2.6 Radikale grupper og ideologi

Neve et al. (2020, s. 270) argumenterer for at kontakter og sosialt nettverk spilte en sentral rolle i radikaliseringsprosessene i ungdomsnettverket i Nederland. Denne argumentasjonen finner vi igjen hos Lindekilde og Bertelsen (2015). Studien til Lindekilde og Bertelsen (2015) er forfatterens bidrag til SMT når det gjelder fremmedkrigere. Innenfor mobilisering finner vi tre mekanismer, som Lindekilde og Bertelsen utdyper. For det første øker sannsynligheten for deltagelse i aktivisme dersom man fra før har relasjon med individer som allerede er aktivister. Dette kalles sosial seleksjon (Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 36). For det andre har man direkte rekruttering, og IS brukes som eksempel: «Islamisk Stats succes er nøje forundet med deres dygtige brug af sociale medier som platform for resonansskabende framing i forhold til unge muslimer i Vesten» (Farwell, 2014, gjengitt i Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 37). Denne formen for rekruttering er når organisasjoner selger en virkelighet for å skaffe medlemmer, og tilhører Framing Theory (Lindekilde & Bertelsen, 2015).

For det tredje, kan deltagelse skje gjennom selvseleksjon. Det betyr at fremmedkrigeren selv har oppsøkt radikaliserende miljøer. På samme måte som sannsynligheten for deltagelse i sosiale

bevegelser øker dersom man kjenner eksisterende medlemmer, øker sjansen for selvseleksjon når en sosial bevegelse allerede er omtalt og kjent i media, og når bevegelsen allerede har etablert et stort medlemstall (Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 37).

Medlemskap i en gruppe (sosial bevegelse) kan føre til at du formes av gruppen slik at deres verdier, holdninger og synspunkter blir dine (Lindekilde & Bertelsen, 2015). Denne internaliseringen fant Lindekilde og Bertelsen (2015, 44-45) hos fremmedkrigere, og hevder at kommunikasjonen med og medlemskapet i radikale grupper har gjort at enkelte fremmedkrigere blir isolert fra sine nære relasjoner på grunn av motstridende meninger. Dette viser gruppetenkning, ifølge Lindekilde & Bertelsen (Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 44-45).

I Belgia hadde majoriteten av de unge en eller annen form for kontakt med en belgisk radikal islamistisk organisasjon, inspirert av Hizb Ut-Tahrir og Al-Muhajiroun. Organisasjon de unge hadde kontakt med var Sharia4Belgium, som videre inspirerte individer i Nederland til å forme sin egen gruppe ved navnet Sharia4Holland. I likhet med de unge i Belgia som hadde kontakt med Sharia4Belgium, var de fleste nederlandske fremmedkrigerne i kontakt med Sharia4Holland, og foreldrene opplevde at barnas atferd endret seg idet de deltok på gruppens møter (Van San, 2018, s. 43-44).

Ifølge Neve et al. (2020) ble det å ha tilknytning til jihadistnettverk og kjennskap til jihadistisk ideologi, ansett av medlemmene som en nyttig ressurs, noe Neve et al. hevder kan ha lagt til rette for rekruttering blant medlemmer (Neve et al., 2020, s. 258-259). En nederlandsk konvertitt omtalt i Neve et al. (2020) deltok i Sharia4Belgium, slik som nevnt i Van San (2018). Konvertitten het Mario, og var også involvert i andre grupper og nettverk for jihadister. Som fremmedkriger, sluttet Mario seg til IS og Jabhat al Nusra (Neve et al., 2020, s. 267-268).

Som vi så i *Humanitær bistand*, kan internett spille en rolle i radikaliseringsprosessen. Orozobekova (2016) trekker frem eksempler på personer som ble radikalisert gjennom nettet. En person ved navnet Maxime Hauchard oppdaget radikaliseringsprosessen via internett, der han ble mobilisert

gjennom det digitale nettverket (Orozobekova, 2016, s. 95-96). Orozobekova (2016) forklarer at en av IS sine hovedstrategier er å tiltrekke seg fremmedkrigere ved å utnytte plattformer innenfor sosiale medier for å dele bilder og videoer på forskjellige språk for å klare å nå et bredt spekter av publikum. Gjennom denne metodikken vil de klare å illustrere sine mål og ambisjoner til leserne, og vil ha muligheten til å snakke med individer uavhengig hvor i verden de befinner seg, samt informere om at de trenger støtte for å klare seg gjennom denne krigen som de kaller for en religiøs krig. De utnyttet også muligheten til å spre informasjon om deres styrker og makt etter at de klarte å kontrollere visse områder i Irak, og brukte denne situasjonen til å bevise leserne om at de er en vellykket organisasjon som tilbyr folk å være en del av deres fellesskap (Orozobekova, 2016, s. 88).

Det er derfor slik at rekrutteringen av fremmedkrigere i Europa den siste tiden har fungert individuelt og ikke institusjonelt, hvor individene radikaliserte seg selv for deretter å etablere sine egne nettverk der de inviterer likesinnede individer med felles meninger og ideologi til å bli medlemmer (Orozobekova, 2016, s. 95). På denne måten etableres det et nettverk bestående av radikaliserte individer, og ifølge Orozobekova har de digitale løsningene gjort det enkelt for dem å finne hverandre gjennom internett (Orozobekova, 2016, s. 95).

Et godt eksempel på dette er fire fremmedkrigere fra Frankrike, hvor mobiliseringen av dem foregikk uten rekrutterer som kontaktet dem direkte for å skape innflytelse slik at de tilslutter seg IS. Flertallet av individene planla avreisen selv og kontaktet folk som kunne hjelpe dem gjennom reisen for å komme seg til de konfliktherjede landene, på eget initiativ. Dette viser til tydelige tegn på selvradikalisering uten innflytelse eller hjelp fra IS (Orozobekova, 2016, s. 95).

Orozobekova (2016) kommer med ett eksempel på et individ som først var en del av et sosialt nettverk før han videre ble selvradikalisert. Mickael Dos Santos på 22 år fra Frankrike kom fra en katolsk familie, der hvor vennskapsnettverket bestod av blant annet et individ med islam som sin tro. Denne vennen ga han innsikt i islam, og han ble deretter radikalisert av seg selv (Orozobekova, s. 2016, s. 97). En annen person som reiste ned som fremmedkriger er britiske Abu Muhadjar som var velutdannet og som bestemte seg for å reise ned uten

innflytelse eller påvirkning fra andre. Han gjorde dette for å beskytte sunnimuslimene, samt for å jobbe som hjelpearbeider. Dermed var dette hans egen beslutning som han tok uten påvirkning fra eksterne nettverk (Orozobekova, 2016, s. 97-98).

Når Silverman (2017) hevder at tilhørighet spiller en viktig rolle i radikaliserings og terrortilslutning, kan dette sees i sammenheng med en av Silvermans andre faktorer: ideologi. Med dette mener hun når individer følger en ideologi fordi de selv har et ønske om å få medlemskap i en gruppe som har nettopp dette som ideologi (Silverman, 2017, s. 1094). Hun hevder at tilslutning til eller mangel på motvilje er noen av de viktigste motivasjonsfaktorene som spiller inn når noen tilslutter seg terrororganisasjonens ideologi. Dette omfatter nasjonalistisk og sosioreligiøs tro som fører til at mange radikalisererte individer blir engasjerte i IS sin ideologi. Silverman (2017) hevder at trosforeninger, religiøse skoler og islamske sentre har en stor påvirkning på individene og kan være en årsak til radikaliserings i form av veiledning som gis til individene. Det å være engasjert i noen av disse institusjonene som støtter ekstremistiske ideologier kan være en årsak til radikaliserings av de engasjerte (Silverman, 2017, s. 1094). Neve et al., med henvisning til Basra et al., skriver følgende om radikaliserings og ideologi:

radical ideology can bring legitimation as well as redemption to criminal youth. The redemption aspect was reflected in the focus on religion after the trigger events that led to the first group of radicalising youth. The legitimation aspect was found among youth stating that crime with *kafirs* as victims could not be that bad (Basra et al., 2016, gjengitt i Neve et al., 2020, s. 277).

Her tydeliggjør Neve et al. (2020) at den radikale ideologien både legitimerte deres bruk av vold og utførelsen av kriminelle handler rettet mot ikke-troende (*kafirs*), samtidig som den blir en slags «redning» for de unge. Det at de unge anser vold og annen kriminalitet mot ikke-troende som legitim og rettferdiggjort, sier noe om hvordan menneskesyn blir påvirket av radikaliserings og ideologi, og dette kan relateres til dehumanisering (Reiss, 2018, s. 67) og Moghaddams kategoriske tenkning (King & Taylor, 2011, s. 605).

4.3 Push-faktorer, pull-faktorer eller en kombinasjon?

Nå som vi har utforsket ulike faktorer innenfor «push»- og «pull»-faktoren, kommer spørsmålet: Skyldes radikaliserings og avreise kun en faktor eller en kombinasjon av flere faktorer? Flere av artiklene argumenterer for at fremmedkrigerne har blitt påvirket av en kombinasjon av faktorer, og vi skal nå se på noen eksempler. For det første skriver Lindekilde og Bertelsen (2015) at enkelte fremmedkrigere opplevde eksklusjon, enten fra sosiale fellesskap eller fra samfunnet. De nevner eksempler på at fremmedkrigere har opplevd frustrasjon, likegyldighet, vrede og tomhet. Ifølge Lindekilde og Bertelsen (2015, s. 40) virket det som en returnert fremmedkriger ved navnet Amir, aldri forankret sin tilværelse slik at hans hverdag var preget av harmoni. Han deltok i småkriminalitet fra ung alder og fullførte ikke ungdomsskolen. Foreldrene hans skilte seg og han havnet i konflikt med broren sin. Tilværelsen hans var preget av tomhet og han søkte trygghet utenfor den primære sirkelen. Gjennom besøk i en moské, fikk han kjennskap til en radikal gruppe. Moskéen var moderat, men han ble kjent med gruppen gjennom deltagelse i moskéen. Deltagelse i gruppen tilførte hverdagen en følelse av fellesskap, og reisen til Syria var en meningsfull hendelse som gjorde at han følte at «brikkerne falt på plass» (Lindekilde & Bertelsen, 2015, s. 40).

For det andre kommer viktigheten av sosiale fellesskap til uttrykk hos Basit (2014), når han illustrerer hvordan både push- og pull-faktorer kan være til stede samtidig og drive et menneske til å bli fremmedkriger. Hans illustrasjon er individer i Vesten med innvandringsbakgrunn. Islamofobi og hat mot islam fremmedgjør muslimene, og hindrer dem fra å føle seg inkludert i det sosiale fellesskapet i samfunnet. De identifiserer seg ikke med landet de bor i, og søken etter identitet og fellesskap leder dem i andre retninger. En retning kan være radikale grupper, som tar imot individene med åpne armer og tilbyr et fellesskap som aksepterer dem og støtter opp under identitetsbygging (Basit, 2014).

For det tredje, omtaler Neve et al. (2020) både marginaliseringsprosesser (push-faktorer) og ideologi og gruppedeltagelse (pull-faktorer) hos ungdomsnettverket. Hvis vi skal se faktorene innad i gruppen kan vi komme med en forenklet modell om radikaliseringsprosessen. Basert på Neve et al. (2020) kan vi argumentere for at marginalisering kombinert med internalisering av en radikal gruppes ideologi og verdier, har påvirket unge til å bli fremmedkrigere. De unge føler

ikke at samfunnet tillater eller aksepterer dem som samfunnsmedlemmer på en side, mens ideologisk tenkning på en annen side former virkelighetsforståelsen. Neve et al. (2020, s. 277) gjenforteller at det var en oppfatning i ungdomsnettverket om at å utføre kriminalitet mot ikke-troende mennesker var av liten alvorlighetsgrad. Her ser vi en kategorisering der mennesker med riktig tro – i dette tilfellet islam – er verdifulle, mens mennesker uten troen ikke er verdifulle. Innenfor Framing Theory vil dette være uttrykk for sammensmeltning av individets og gruppens verdens- og menneskesyn (Dalgaard-Nielsen, 2008, s. 6), mens Moghaddams radikaliseringsmodell i tillegg kan belyse denne kategoriske tekningen. Kategorisk tenkning er det femte steget i hans modell, etter at individet opplever deprivasjon, og plasserer sin aggresjon og sitt engasjement (King & Taylor, 2011, s. 605, min oversettelse).

4.4 Oppsummering

I denne delen av masteroppgaven har jeg presentert pull- og push-faktorer som jeg har avdekket i de fagfelleverderte artiklene. Push-faktorene har vært sentrert rundt begrepene marginalisering og utenforskap, og har handlet om samfunnsforhold som «pusher» individer til å bli fremmedkrigere. Pull-faktorene på sin side, er mer rettet mot behov hos individet. Det er for eksempel behovet for mening og tilhørighet, og søken etter medlemskap i grupper. Funnene har videre avdekket at radikalisering ikke trenger å bestå av kun en faktor, men at radikaliseringsprosessen kan bestå av flere push- eller pull-faktorer, eller en kombinasjon av disse.

5 Drøfting

5.1 Deprivasjon, misnøye og samfunnsforhold

Funnene fra analysen viser til at det finnes en rekke ulike årsaker til at noen muslimer fra Vesten velger å slutte seg til jihadistiske organisasjoner, som for eksempel IS, og reiser fra Vesten til Midtøsten for å støtte organisasjonen. Det finnes ikke ett spesifikt svar på årsaken bak valget om å bli fremmedkriger, og hos noen individer må årsakene kombineres for å skape et helhetlig bilde over situasjonen som kan danne et grunnlag for individenes radikalisering og tilslutning til terrororganisasjoner. Det å velge å bli en fremmedkriger er dermed en prosess som utvikler seg over tid, og som endrer individets tankemåte rundt omkring sitt liv gjennom en radikaliseringsprosess. Funnet om at det ikke er en faktor som er fasiten og at vi ser at det kan være en kombinasjon av flere faktorer, støtter opp under Borum (2011, s. 15), som belyser at en tilnærming til radikalisering er at prosessen er et resultat av flere elementer, forhold og faktorer.

Det er særlig to momenter ved push-faktorene som har kommet tydelig fram i datamaterialet. For det første har push-faktorene påvirket muslimer fra Vesten. Ved å se på informasjon fra fagfelleverderte artiklene, ser vi at samfunnet spiller en viktig rolle i forhold til hvordan individer i Vesten har det i forhold til det sosiale, i tillegg til levestandard og mulighet til arbeid (Benmelech & Klor, 2020; Neve et al., 2020; Pokalova, 2020). Gjennom forskning ser vi at mesteparten av de som radikaliseres kommer fra første- andre- og tredjegerasjons innvandrere som er bosatt i Vesten, i tillegg til konvertitter som har blitt muslimer og som ikke har en innvandrerbakgrunn (Basit, 2014). Ifølge dataene som ble innhentet ser vi at marginalisering i samfunnet fører til at individer med innvandrerbakgrunn føler seg utestengt fra samfunnet, der de føler at de ikke er en del av samfunnet de bor i. Denne marginaliseringen er en konsekvens av at de blir undertrykket, diskriminert og ikke får kontakt med borgere som ikke er av innvandrerbakgrunn. Dette fører til opplevelsen av å ikke være en del av samfunnet, noe som skaper en følelse av at man ikke har en tilknytning til hverken landet eller borgerne. Marginalisering og diskriminering i samfunnet kan forårsake at etniske borgere ikke sosialiserer med innvandrere og ser ned på dem, og dette i seg selv fører til at innvandrere ikke skaffer seg nettverk og faller i stedet utenfor samfunnet (Neve et al., 2020).

Slik som nevnt i funndelen har flere fremmedkrigere opplevd ekskludering i samfunnet, noe som ga dem en følelse av at de ikke var en del av samfunnet, og som gjorde at de prøvde å søke etter sin identitet. Det er i det stadiet når man føler seg ekskludert fra samfunnet og ikke finner en tilhørighet, at man begynner å bli i søken av sin identitet. I tillegg vil deres foreldres bakgrunn gi dem en følelse av at de har røtter og kanskje ønsker å finne sin identitet gjennom foreldrenes bakgrunn. Denne kulturelle kollisjonen mellom vestlige og utenlandske verdier fører til at de ikke vet hvor deres tilhørighet ligger (Basit, 2014). Det å ikke ha en tilhørighet og føle seg diskriminert og ekskludert fra samfunnet, medfører at en del av dem får radikale meninger og ideologier, og dermed blir radikalisert. Mange av dem som blir radikalisert har en muslimsk bakgrunn, og ett eksempel på dette er fremmedkrigerne som forteller at de ble behandlet dårlig av samfunnet, hadde dårlig økonomi og var arbeidsledige. Det å kombinere disse årsakene spiller en viktig rolle når man skal forstå deres radikalisering (Neve et al., 2020; Benmelech & Klor, 2020; Orozobekova, 2016; Perešin, 2015).

For det andre bærer push-faktorene preg av relativ deprivasjon (Smith et al. 2012). Marginalisering, arbeidsledighet, integrering, diskriminering og islamofobi er faktorer som kan drive et individ inn i voldsutøvelse og terror fordi de tar for seg tilstander som kan ha negativ innvirkning på individene. Orozobekova (2016, s. 95) omtalte Mehdi Nemmouche som et eksempel på radikalisering av en jihadist. Hvis man ser dette fra et perspektiv om relativ deprivasjon, opplevde Mehdi Nemmouche økonomiske vansker, diskriminering og følelsen av å ikke få være en del av samfunnet. Han havnet i fengsel, ble radikalisert der og dro til IS etter å ha sonet ferdig sin dom. Dersom han følte at han og familien ble urettferdig behandlet og at de fortjente bedre, kan dette sette sterke menneskelige følelser i spill (Orozobekova, 2016).

Ifølge teorien om relativ deprivasjon kan den subjektive følelsen av å holdes utenfor samfunnet dra en person i retning av radikalisering (Smith et al., 2012). Ifølge Gurr (1970) kan frustrasjon lede til vold, og tar man utgangspunkt i dette, kan man anta at situasjonen til Nemmouche har vært med på å «pushe» han inn i IS. Borums (2003, s. 9) radikaliseringsmodell har økonomisk og sosial deprivasjon som steg 1, og misnøye og ulikhet som steg 2. Fra dette synspunktet kan man skissere en hypotese om at Nemmouche havnet i

fengsel, ble radikalisert og valgte å dra til IS etter endt dom på grunn av misnøye overfor økonomiske utfordringer og forskjellsbehandlingen utenfor fengsel.

5.2 Frame alignment

Basert på funnene, kan vi også argumentere for at pull-faktorer har hatt påvirkning på fremmedkrigernes radikaliseringsprosess. De konfliktfylte områdene i Midtøsten, der barn og familier har blitt skadet i krig, gir en sympatiserende følelse for dem som ser på dette på nyhetene (Orozobekova, 2016). Da IS etablerte seg, ble det brukt begrunnelser og tolkninger fra islam og *hadith* for å tiltrekke seg flere sympatisører. Propaganda ble anvendt gjennom sosiale medier for å spre informasjon om kalifatet og islam, der inkludering og styrking av alle muslimer uavhengig av deres bakgrunn var en drøm som skulle komme i oppfyllelse for dem som var bosatt i Vesten, men som følte at de ikke hadde noe tilhørighet. Denne utfordringen blant innvandrere i Vesten ble misbrukt av propagandister for å tiltrekke seg flere sympatisører og motiverte individer som hadde ambisjoner om å etablere en islamsk stat (Basit, 2014; Van San, 2018). Dette kan relateres til SMT som forklarer at hver organisasjon eller bevegelse har hovedfokuset på overlevelse i form av å ha nok støttespillere og medlemmer. Reklamering og spredning av sitt budskap på sosiale medier, er derfor avgjørende for å tiltrekke seg og rekruttere flere motiverte individer (Borum, 2011, s. 16-18).

Framing Theory er en retning innenfor SMT som studerer hvordan sosiale kollektiver produserer, konstruerer og sprer mening (Borum, 2011, s. 18). Framing Theory tar utgangspunkt i Goffmans (1974) «frame»-begrep, og er opptatt av forming av en virkelighetsforståelse (Snow et al., 1986, s. 464). Denne retningen innenfor SMT kan knyttes opp mot hvordan IS sprer sin propaganda i sosiale medier i form av religion. De distribuerte propaganda om et kalifat og forteller at det er muslimenes plikt å delta i en krig for å beskytte muslimene fra deres fiender, i tillegg til å bidra til etableringen av Den islamske staten. Her ser vi at terrororganisasjonen produserer, konstruerer og sprer verdier og holdninger slik at flere skal slutte seg til dem. For å øke medlemstallet må de skape «Frame alignment», som vil si at potensielle medlemmer aksepterer organisasjonens verdier, holdninger og syn på verden. Her vil de blant annet forsøke å sende beskjedne til målgrupper som har felles radikale og ekstreme holdninger, for å oppnå sine mål (Snow et al., 1986; Dalgaard-Nielsen, 2008).

Enkelte fremmedkrigere forteller at deres hensikt ikke var å bli en del av en terrororganisasjon, men heller å etablere en muslimsk stat som skulle gi muslimene bedre muligheter og rettigheter som de ikke får i Vesten. Ett eksempel er kvinnen som valgte å bli fremmedkriger og som fortalte at hun reiste ned fra Frankrike til IS i hensikt om å bidra til å etablere en islamsk stat som følger sharia-loven, der hennes bidrag skulle gi henne en sjanse til å få høyere stilling i den nye islamske staten, og at muslimske kvinner vil få flere rettigheter enn det de får i Frankrike. Selv om Frankrike er en demokratisk stat, forteller kvinnen at de diskriminerer og ekskluderer muslimske kvinner fra samfunnet, der muslimske kvinner nektes å være kledd i burka. En del av fremmedkrigerne som ser en slik reaksjon fra vestlige stater kaller dette for en krig mot islam og dens verdier, og begynner derfor å sympatisere med Den islamske staten i håp om å beskytte islam mot de vestlige verdiene som er ute etter å ødelegge religionen. Dette fører til at mange muslimer tror på propagandistene og begynner å sympatisere med IS. I tillegg vil denne sympatiseringen lede til deres selvradikalisering, noe som medfører at de etter hvert aksepterer de voldelige og ekstreme handlingene som terrororganisasjoner utfører (Perešin, 2015).

Framing Theory er også relevant for push-faktorene i den forstand at IS utnytter utsatte unge i Vesten. De ser utfordringer i samfunnene de lever i, og bruker utfordringene for å skreddersy en «virkelighet» de kan tilby i Irak og Syria (Dalgaard-Nielsen, 2008). En som har illustrert rekruttering i praksis er Pokalova (2020), som har belyst hvordan IS tilpasset sin rekruttering basert på forholdene i lokalmiljøer i Georgia, og dette viser hvordan de utnytter menneskers livssituasjoner til sitt eget beste. De sørget for at budskapet de tilbød de georgiske innbyggerne, var attraktive i forhold til deres livssituasjon. Basert på Pokalova (2020) kan man derfor argumentere for at organisasjoner må ha kompetanse innenfor rekruttering, og tilpasse rekruttering etter geografiske områder og samfunnsforhold. Reklamering og rekruttering i Norge vil etter dette argumentet måtte foregå annerledes enn i andre land. Dette er kjernen i Framing Theory, som hevder at organisasjonene, eller de sosiale bevegelsene, må skape en virkelighet og verdier som potensielle medlemmer kan internalisere. Bevegelsene søker å skape en kongruens mellom dem og potensielle medlemmer, og på samme måte som propaganda og rekruttering må tilpasses det enkelte land, må rekruttering i en slik tilnærming også tilpasses sosiale forskjeller innad i et land (Borum, 2011; Dalgaard-Nielsen, 2008).

5.3 Sosialt nettverk vs. selvradikalisering

Et område som fanget min interesse i analyseringen, var tilnærmingene til valget om å reise. På den ene siden har man fremmedkrigere som ble påvirket av personer i sitt sosiale nettverk, mens på en annen side er det fremmedkrigere som har valgt å reise fullt og helt på egenhånd. Mange av de selvradikaliserte individene føler at samfunnet er imot dem eller deres tro og dermed begynner de å lete etter andre som har felles meninger, ideologi, eller tro. De digitale løsningene på internett har gjort det enkelt for mennesker å finne hverandre, og dermed er det blitt enklere å etablere grupper på internett hvor individer med felles meninger blir gruppedlemmer (Orozobekova, 2016).

Selv om noen artikler hevder at det er propagandister fra terrororganisasjoner slik som IS som radikaliserer og rekrutterer fremmedkrigere fra Vesten, vil andre forskningsartikler vise at enkelte fremmedkrigere har blitt selvradikalisert, hvor individene selv velger å radikaliseres gjennom bruken av sosiale medier og internett, og at det er dem som oppsøker jihadistene selv. Beviset på dette finner vi blant annet gjennom familiene som ble intervjuet, der Van San (2018) ønsket å vite mer om familiene støttet fremmedkrigernes beslutning om å slutte seg til IS eller om familiene var uenige. Overraskende nok, fant hun at alle familiene var uenige med fremmedkrigernes beslutninger om å slutte seg til IS, og familiens rolle hadde derfor ingen signifikant rolle i radikaliseringsprosessen (Van San, 2018).

Selv om familiene deres også er innvandrere og har samme tro, var de uenige med deres barns beslutning om å reise ned for å bli fremmedkrigere. Mange av familiene forteller under intervjuet at fremmedkrigernes beslutninger strider mot deres tro (Van San, 2018). Familiene forteller at til tross for deres tro, er årsaken bak deres selvradikalisering at barna deres ikke føler tilhørighet i samfunnet. Manglende tilhørighet i kombinasjon med økonomiske utfordringer, utenforskap og arbeidsledighet, gir dem tomrom som må fylles på en eller annen måte for å finne sin egen identitet. De vil på grunn av dette lete etter grunner til å realisere sine drømmer der de får mulighet til å spille en viktig rolle i et samfunn og bidra slik at de kan føle seg verdsatt.

5.4 Religion eller personlige behov?

I tråd med den fjerde bølgen av jihadister, har funnene vist at fremmedkrigerne ikke utelukkende reiser på grunn av religiøse årsaker. I motsetning til den første bølgen, er ikke fremmedkrigerne kun drevet av religion eller ideologi, men også av personlige behov som de forsøker å dekke, eller som følge av levekår som gjør at de blir pushet mot jihadisttilslutning (Coolsaet, 2016). Funnene i analysen har belyst eksempler på individer som for eksempel var drevet av islamofobi, marginalisering, behovet for tilhørighet og sosial tilknytning eller fordi de ønsket å yte humanitær bistand til land og områder preget av konflikt. Lindekilde og Bertelsen (2015) hevder at personlige behov spiller en rolle, men er samtidig tydelige på at vi ikke må avskrive at noen er drevet av religiøs overbevisning.

Hvis vi går tilbake til eksempelet om Ahmed fra Marokko, kan vi se situasjonen fra to perspektiver. Det første perspektivet er Conversion Theory. Som nevnt i analysen ble Ahmed radikalisert da han opplevde å miste sin far og en venn (Neve et al., 2020, s. 268).

Radikaliseringen oppstod etter dødsfallene, og dermed ble det argumentert for at dette kan knyttes til Conversion Theory. Dødsfallene førte til at han gjorde nye evalueringer og vurderinger av religion, og gikk i retning av en radikalisert tolkning av islam (Borum, 2011; Neve et al., 2020). Men, ett annet perspektiv på radikalisering finner vi hos Wiktorowicz, som snakker om kognitive åpninger. Analyserer vi Ahmeds radikalisering gjennom Wiktorowicz radikaliseringsmodell, åpnet dødsfallene Ahmeds mottagelighet overfor radikale miljøer og grupper. Tar man utgangspunkt i denne modellen, vil den kognitive åpningen føre til at gutten blir åpen for meningene og verdiene som de jihadistiske organisasjonene fremmer, og at dette blir en faktor i hans søk etter religion og mening (Wiktorowicz, 2005, s. 85).

Hensikten med dette eksempelet er å vise at det ikke nødvendigvis er religion alene som avgjør om noen blir fremmedkriger eller ikke. Det denne masteroppgaven har belyst, er at personlige behov kan spille en like viktig rolle i en radikaliseringsprosess. På den ene siden ser vi at individer kan føle på en pliktfølelse om å hjelpe til, mens på annen side kan indre emosjonelle behov som tilhørighet og identitet, være avgjørende faktorer. I *Religiøs plikt* ble det fremhevet at noen fremmedkrigere følte på at de hadde plikt til å delta i *jihad*, og da vil fremmedkrigerens begrunnelse være religiøs. Er begrunnelsen mer individrettet, slik som det

kom frem i pull-faktorene *Mening og tilhørighet, Identitet og Humanitær bistand* kan man hevde at fremmedkriegers motivasjon og begrunnelse er drevet av personlige behov.

I analysen har Conversion Theory bidratt til å belyse personlige behov. Conversion Theory tar for seg konvertitter, og ved å ha Conversion Theory som en del av min teoretiske tilnærming til radikaliserings, ble denne gruppen av fremmedkriegerer belyst. Teorien komplementerer pull-faktoren om mening og tilhørighet, særlig hvis vi ser på FBIs type av konvertitt som kalles for *Acceptance Seeking* (Borum, 2011). Lindekilde og Bertelsen (2015) og Van San (2018) illustrerte typologien, noe som viser oss at Conversion Theory bidrar til å forklare mekanismer bak menneskers konvertering og senere radikaliserings. Å søke identitet, tilhørighet eller andre personlige behov har vært gjennomgående hos fremmedkriegerne, og illustrerer at fremmedkriegerer i den fjerde bølgen motiveres på en annen måte enn ved tidligere bølger. Unge er i en fase av livet der de ønsker å finne sin identitet (Silverman, 2017, s. 1094), noe som stemmer overens med Coolsaets (2016, s. 20) utsagn om at den unge alderen på fremmedkriegerne i den fjerde bølgen preger bølgenes motivasjonsfaktorer. Dette kan ha påvirket organisasjonenes rekrutteringsmåter, herunder IS sin veltilpassede propaganda og reklamering.

6 Avslutning

6.1 Konklusjon og metodisk refleksjon

I masteroppgaven har jeg sett på hvorfor fremmedkrigere reiser fra Vesten til Midtøsten for å delta i jihadistiske organisasjoner. Datamaterialet er hentet fra fagfellevurderte artikler, som har hatt ulike tilnærminger til fremmedkrigere. For eksempel har Van San (2018) tilnærmet seg fremmedkriegers motivasjon gjennom å snakke med de etterlatte familiemedlemmene, Pokalova (2020) har studert lokalmiljø gjennom biografisk informasjon om fremmedkriegerne, propaganda og intervju med eksperter, mens Neve et al. (2020) studerte et ungdomsnettverk. Mangfoldet i metoder og tilnærminger til fremmedkriegerne, har vært en styrke i å få et helhetsbilde av vestlige jihadistiske fremmedkrigere.

Det systematiske litteraturstudiet har avdekket faktorer som har innvirkning på radikaliseringsprosessen til fremmedkrigere fra Vesten som reiser til Syria og Irak, og jeg vil derfor argumentere for litteraturstudie har vært en hensiktsmessig metodisk fremgangsmåte for min problemstilling og målet med masteroppgaven. Den innhentede informasjonen har besvart problemstillingen, og har kommet fram til at fremmedkrigere som reiser fra Vesten og ned til Midtøsten, gjør det av ulike årsaker. Vi kan derfor ikke komme med en konkret årsak eller generalisere begrunnelsene for hvorfor de velger å reise ned.

Gjennom å drøfte teori opp mot datamaterialet, kan vi skissere en forenklet inndeling av årsaker, som sier at det finnes både eksterne og interne årsaker som fører til at individer radikaliseres og velger å henge i radikaliserte miljøer. De eksterne og interne påvirkningene har blitt referert til som push- og pull-faktorer. I dette tilfellet kan vi koble den interne påvirkningen til pull-faktorer, hvor nærmiljøet, personlige behov og interesser fører til at individet blir tiltrukket av de jihadistiske organisasjonene, mens de eksterne påvirkningene kan knyttes til push-faktorer som gjelder påvirkninger som kommer fra samfunnsforhold rundt personen. Eksempler er diskriminering, arbeidsledighet, annen kulturell bakgrunn og rasisme som fører til at en person ikke føler seg som en del av samfunnet og dermed velger å tilslutte seg en terrororganisasjon på grunn av sin frustrasjon og på grunn av marginalisering.

Som en oppsummering, kan vi si at hovedfunnet og budskapet i denne oppgaven, er at det ikke eksisterer en fasit i forskningslitteraturen på radikaliseringsprosessen og valget om å bli fremmedkrigere i Midtøsten. Alle radikaliseringsprosesser er individuelle, men det oppgaven tilbyr er en oversikt over eksempler på faktorer som tidligere har ført til at mennesker har sluttet seg til jihadistiske organisasjoner i Midtøsten. Jeg har belyst årsaker som bør sees i sammenheng for å gi et helhetsbilde av den enkelte fremmedkrigerens radikalisering. Push- og pull-faktorer kan begge spille en rolle i radikaliseringsprosessen, på samme måte som både religiøse begrunnelser, samfunnsforhold og personlige behov kan motivere.

6.2 Videre forskning på fagfeltet

Det jeg vil anbefale av videre forskning er enda større omfang av dybdeintervjuer med selve fremmedkrigerne, slik at personen selv kan fortelle hva som foregikk inne i hans eller hennes hode da avgjørelsen om å reise ble tatt. Det er interessant med studier der man snakker med fremmedkrigerens nære relasjoner slik som familiemedlemmer, men jeg mener at den aller viktigste kilden er fremmedkrigeren selv. Familie og nære venner kan ha antagelser om hvorfor en person har valgt å reise, men til syvende og sist er det fremmedkrigeren som sitter med det riktige svaret. Det kan selvsagt være utfordrende å intervjuer fremmedkrigere som er i utlandet, og da vil heller returnerte fremmedkrigere være en mer praktisk løsning.

Litteraturliste

Aveyard, H. (2019). *Doing a Literature Review in Health and Social Care: A Practical Guide* (4. utg.). Open University Press.

Basit, A. (2014). Foreign Fighters in Iraq and Syria – Why So Many? *Counter Terrorist Trends and Analyses*, 6(9), 4-8. <https://www.jstor.org/stable/26351282>

Benmelech, E. & Klor, E. F. (2020). What Explains the Flow of Foreign Fighters to ISIS? *Terrorism and Political Violence*, 32(7), 1458-1481.
<http://doi.org/10.1080/09546553.2018.1482214>

Bergema, R. & Van San, M. (2017). Waves of the Black Banner: An Exploratory Study on the Dutch *Jihadist* Foreign Fighter Contingent in Syria and Iraq. *Studies in Conflict & Terrorism*, 42(7), 636-661. <http://doi.org/10.1080/1057610X.2017.1404004>

Borum, R. (2003). Understanding the Terrorist Mind-Set. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 72(7), 7-10.
<https://www.proquest.com/docview/204130197/fulltextPDF/E9E284774F1F494EPQ/1?accountid=43239>

Borum, R. (2011). Radicalization into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories. *Journal of Strategic Security*, 4(4), 7-36. <http://dx.doi.org/10.5038/1944-0472.4.4.1>

Borum, R. & Fein, R. (2017). The Psychology of Foreign Fighters. *Studies in Conflict & Terrorism*, 40(3), 248-266. <http://doi.org/10.1080/1057610X.2016.1188535>

Coolsaet, R. (2016). *Facing the Fourth Foreign Fighters Wave: What drives Europeans to Syria, and to Islamic State? Insights from the Belgian Case* (Egmont Paper 81). Egmont – The Royal Institute for International Relations.

https://www.researchgate.net/publication/296639346_Facing_the_fourth_foreign_fighters_wave_What_drives_Europeans_to_Syria_and_to_IS_Insights_from_the_Belgian_case

Council of Europe (u.å). *46 Member States*. Hentet 15. mai 2022 fra

<https://www.coe.int/en/web/portal/46-members-states>

Dalgaard-Nielsen, A. (2008). *Studying Violent Radicalization in Europe I: The Potential Contribution of Social Movement Theory*. Danish Institute for International Studies.

<https://www.jstor.org/stable/resrep13464>

Dawson, L. L. (2021). *A Comparative Analysis of the Data on Western Foreign Fighters in Syria and Iraq: Who Went and Why?*. (ICCT Research Paper). International Centre for Counter-Terrorism – The Hague. <https://icct.nl/app/uploads/2021/02/Dawson-Comparative-Analysis-FINAL-1.pdf>

Engen, O. A. H., Kruke, B. I., Lindøe, P. H., Olsen, K. H., Olsen, O. E. & Pettersen, K. A. (2016). *Perspektiver på samfunnssikkerhet*. Cappelen Damm Akademisk.

Eriksen, T. H. (2010). *Samfunn*. Universitetsforlaget.

Gardell, M. (2010). *Islamofobi*. Leopard Förlag.

Goffman, E. (1974). *Frame Analysis*. Harvard University Press

Gouda, M. & Marktanner, M. (2019). Muslim Youth Unemployment and Expat *Jihadism*: Bored to Death? *Studies in Conflict & Terrorism*, 42(10), 878-897.

<http://doi.org/10.1080/1057610X.2018.1431316>

Gurney, J. N. & Tierney, K. J. (1982). Relative Deprivation and Social Movements: A Critical Look at Twenty Years of Theory and Research. *The Sociological Quarterly*, 23(1), 33-47. <http://doi.org/10.1111/j.1533-8525.1982.tb02218.x>

Gurr, T. R. (1970). *Why Men Rebel*. Princeton University Press.

Hammer, T. & Hyggen, C. (2013). Ung voksen – risiko for marginalisering. I T. Hammer & C. Hyggen (Red.), *Ung voksen og utenfor: Mestring og marginalitet på vei til voksenliv* (s. 13-27). Gyldendal Akademisk.

Harsløf, I. & Malmberg-Heimonen, I. (2013). Tiltak mot marginalisering i livsfasen fra ungdom til voksen. I T. Hammer & C. Hyggen (Red.), *Ung voksen og utenfor: Mestring og marginalitet på vei til voksenliv* (s. 28-47). Gyldendal Akademisk.

Hart, C. (1998). *Doing a Literature Review: Releasing the Social Science Research*. Sage Publications.

Hegghammer, T. (2013). Should I Stay or Should I Go? Explaining Variation in Western Jihadists' Choice between Domestic and Foreign Fighting. *American Political Science Review*, 107(1), 1-15. <http://doi.org/10.1017/S0003055412000615>

Hegghammer, T. (2014). Norske fremmedkrigere i går og i dag. *Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift* 30(4), 277-288. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2936-2014-04-03>

Hellevik, O. (2002). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap* (7. utg.). Universitetsforlaget.

Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg.). Cappelen Damm Akademisk.

Jesson, J. K., Matheson, L. & Lacey, F. M. (2011). *Doing Your Literature Review: Traditional and Systematic Techniques*. Sage Publications.

Kahn, K. S., Kunz, R., Kleijnen, J & Antes, G. (2003). *Systematic Reviews to Support Evidence Based Medicine*. Royal Society Medicine Press.

Khosrokhavar, F. (2017). *Radicalization: Why Some People Choose the Path of Violence* (J. M. Todd, Overs.). The New Press (Opprinnelig utgitt 2015).

King, M. & Taylor, D. M. (2011). The Radicalization of Homegrown Jihadists: A Review of Theoretical Models and Social Psychological Evidence. *Terrorism and Political Violence*, 23(4), 602-622. <http://doi.org/10.1080/09546553.2011.587064>

Koch, A. (2021). The Non-Jihadi Foreign Fighters: Western Right-Wing and Left-Wing Extremists in Syria. *Terrorism and Political Violence* 33(4), s. 669-696. <http://doi.org/10.1080/09546553.2019.1581614>

Lia, B. (2005) *Globalisation and The Future of Terrorism: Patterns and Predictions*. Routledge.

Lia, B. (2018). Islamistisk ekstremisme – En innføring. I E. Reiss & L. Noor (Red.), *Radikalisering: Fenomen og forebygging* (s. 94-103). Minotenk / Frekk forlag.

Lindekilde, L. & Bertelsen, P. (2015). Voldelig transnational aktivisme: Islamsk Stat, foreign fighters og radikaliserings. *Dansk sociologi*, 26(4), 29-51.
<http://doi.org/10.22439/dansoc.v26i4.5035>

Midtbøen, A. H. & Kitterød, R. H. (2019). Beskytter assimilering mot diskriminering? *Norsk Sosiologisk Tidsskrift*, 3(5), 353-371. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2019-05-04>

Moghaddam, F. M. (2005). The Staircase to Terrorism: A Psychological Exploration. *American Psychologist*, 60(2), 161-169. <http://doi.org/10.1037/0003-066X.60.2.161>

Moghaddam, F. M. (2006). The Staircase to Terrorism. A Psychological Exploration. I B. Bongar, L. M. Brown, L. E. Beutler J. N. Breckenridge & P. G. Zimbardo (Red.), *Psychology of Terrorism* (s. 69-80). <https://doi.org/10.1093/med:psych/9780195172492.003.0005>

Nesser, P. (2015) *Islamist Terrorism in Europe: A History*. Hurst & Company.

Neumann, P. R. (2013). The trouble with radicalization. *International Affairs*, 89(4), 873-893.
<http://doi.org/10.1111/1468-2346.12049>

Neve, R. J. M, Weerman, F. M., Eris, S. & van Prooijen, J. W. (2020). Radicalisation and travelling to Syria among delinquent youths: A case study from the Netherlands. *JD Journal for deradicalization*, 22, 249-286. <https://journals.sfu.ca/jd/index.php/jd/article/view/327/215>

Noor, L. (2018). Hjemmedyrkede jihadister. I E. Reiss & L. Noor (Red.), *Radikalisering: Fenomen og forebygging* (s. 42-50). Minotenk/Frekk forlag.

Orobekova, A. (2016). The Mobilization and Recruitment of Foreign Fighters: The Case of Islamic State, 2012-2014. *Connections: The Quarterly Journal*, 15(3), 83-100.
<http://doi.org/10.11610/Connections.15.3.07>

Ot.prp. 8 (2007-2008). *Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 mv. (skjerpende og formildende omstendigheter, folkemord, rikets selvstendighet, terrorhandlinger, ro, orden og sikkerhet, og offentlig myndighet)*. Justis- og beredskapsdepartementet. [Ot.prp. nr. 8 \(2007-2008\) - regjeringen.no](http://www.regjeringen.no)

Papaioannou, D., Sutton, A., Carroll, C., Booth, A. & Wong, R. (2009). Literature searching for social science systematic reviews: consideration of a range of search techniques. *Health Information and Libraries Journal*, 27, 114-122. <http://doi.org/10.1111/j.1471-1842.2009.00863.x>

Perešin, A. (2015). Fatal Attraction: Western Muslimas and ISIS. *Perspectives on terrorism*, 9(3), 21-38.
<https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2015/volume-3/3-fatal-attraction-western-muslimas-and-isis-by-anita-pere%C5%A1in.pdf>

Petticrew, M. & Roberts, H. (2006). *Systematic Reviews in the Social Sciences: A Practical Guide*. Blackwell Publishing

Pokalova, E. (2019). Driving Factors behind Foreign Fighters in Syria and Iraq. *Studies in Conflict & Terrorism*, 42(9), 798-818. <http://doi.org/10.1080/1057610X.2018.1427842>

Pokalova, E. (2020). Georgia's Experiences with Foreign Fighters: Global Recruitment, Local Roots. *Europe-Asia Studies*, 72(8), 1378-1402.

<http://doi.org/10.1080/09668136.2020.1764504>

Porta, D. D. (1995). *Social Movements, political violence and the state*. Cambridge University Press.

Reiss, E. (2018). Radikalisering, ekstremisme og terror. I E. Reiss & L. Noor (Red.), *Radikalisering: Fenomen og forebygging* (s. 64-73). Minotenk/Frekk forlag.

Rostami, A., Sturup, J., Mondani, H., Thevselius, P., Sarnecki, J. & Edling, C. (2020). The Swedish *Mujahideen*: An Exploratory Study of 41 Swedish Foreign Fighters Deceased in Iraq and Syria. *Studies in Conflict & Terrorism*, 43(5), 382-395.

<http://doi.org/10.1080/1057610X.2018.1463615>

Sageman, M. (2008). *Leaderless Jihad: Terror Networks in the Twenty-First Century*. University of Pennsylvania Press.

Schiefloe, P. M. (2019). *Mennesker og samfunn: innføring i sosiologisk forståelse* (3. utg.). Fagbokforlaget.

Silke, A. (2008). Holy Warriors: Exploring the Psychological Processes of Jihadi Radicalization. *European Society of Criminology*, 5(1), 99-123.

<http://doi.org/10.1177/1477370807084226>

Silverman, T. (2017). U.K. Foreign Fighters to Syria and Iraq: The Need for a *Real* Community Engagment Approach. *Studies in Conflict & Terrorism*, 40(12), 1091-1107.

<http://doi.org/10.1080/1057610X.2016.1253991>

Smith, H. J., Pettigrew, T. F., Pippin, G. M. & Bialosiewicz, S. (2012). Relative Deprivation: A Theoretical and Meta-Analytic Review. *Personality and Social Psychology Review*, 16(3), 203-323. <http://doi.org/10.1177/1088868311430825>

Snow, D. A., Rochford Jr., E. B., Worden, S. K. & Benford, R. D. (1986). Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation. *American Sociological Review*, 51(4), 464-481. <http://doi.org/10.2307/2095581>

Stouffer, S. A., Suchman, E. A., DeVinney, L. C., Star, S. A. & Williams, R. M., Jr. (1949). *The American soldier: Vol. 1. Adjustment during army life*. Princeton University Press.

Sweet, M. & Moynihan, R. (2007). *Improving Population Health: The Uses of Systematic Reviews*. Milbank Memorial Fund. <https://www.milbank.org/wp-content/uploads/2016/06/0712ImprovingPopulationHealthFinal.pdf>

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode* (4. utg.). Fagbokforlaget.

The Occident. (u.å.). I *Cambridge Dictionary*. Hentet 28.12.2021 fra <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/occident>

The Soufan Group. (2015). *Foreign Fighters: An Updated Assessment of the Flow of Foreign Fighters into Syria and Iraq*. The Soufan Group. https://www.cverreferenceguide.org/sites/default/files/resources/TSG_ForeignFightersUpdate3.pdf

Thuesen, N. P. (2022, 8. mars). Georgia. I *Store norske leksikon*. [Georgia – Store norske leksikon \(snl.no\)](https://www.snl.no/Georgia)

Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder: i praksis* (4. utg.). Gyldendal.

Van San, M. (2018). Belgian and Dutch Young Men and Women Who Joined ISIS: Ethnographic Research among the Families They Left Behind. *Studies in Conflict & Terrorism*, 41(1), 39-58. <http://doi.org/10.1080/1057610X.2016.1266824>

Vergani, M., Iqbal, M., Ilbahar, E. & Barton, G. (2020). The Three Ps of Radicaliation: Push, Pull and Personal. A Systematic Scoping Review of the Scientific Evidence about Radicaliation Into Violent Extremism. *Studies in Conflict & Terrorism*, 43(10), 854-885. <http://doi.org/10.1080/1057610X.2018.1505686>

Vesten. (u.å.). I *Folk og Forsvar*. Hentet 28.12.2021 fra <https://folkogforsvar.no/leksikon/vesten/>

Victoroff, J. (2005) The Mind of the Terrorist: A Review and Critique of Psychological Approaches. *Journal of Conflict Resolution*, 49(1), 3-42. doi: 10.1177/0022002704272040

White, J. R. (2017). *Terrorism and Homeland Security* (9. utg.). Cengage Learning

Wiktorowicz, Q. (2005). *Radical Islam Rising: Muslim Extremism in the West*. Rowman & Littlefield Publishers.

Zald, M. & McCarthy, J. (1987). *Social Movements in an Organizational Society: Collected Essays*. Transaction Books.

Østerberg, D. (2012). *Sosiologiens nøkkelbegreper - og deres opprinnelse* (7. utg.). Cappelen Damm Akademisk.

Vedlegg - Intervjuguide

Generelt om artikkelen

1. Forfatter(e)
2. Årstall
3. Publikasjonsmedium
4. Artikkeltype
5. Metode
 - a. Kvalitativ
 - b. Kvantitativ
 - c. Kvalitativ og kvantitativ

Kontekst

6. Hvilket land kommer fremmedkrigerne fra?
7. Hvilket land dro fremmedkrigerne til?
8. Hva er artikkelens definisjon på fremmedkrigere?
9. Hvilke jihadistiske organisasjoner omtales?
10. Alder på fremmedkrigerne: Omtales konkrete aldersgrupper? Er det snakk om ungdom, unge voksne osv.?

Faktorer

11. Hvilke faktorer fremlegges i artikkelen?
12. Hvordan begrunnes argumentene og faktorene?
13. Tilhører faktorene «push»- eller «pull»-kategorien?

Teoretiske perspektiv

14. Hvilke teoretiske perspektiv kommer til uttrykk?
 - a. Framing Theory
 - b. Relative Deprivation
 - c. Conversion Theory